

Відійшов у вічність Гетьман українського кіно

Стор. 13

Богдан Ступка в ролі гетьмана України Богдана Хмельницького у кінофільмі польського режисера Єжи Гофмана "Вогнем і мечем" (1999)

ЩОДЕННИК СПРОТИВУ

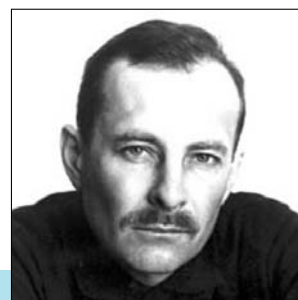
2-3

НАШ ГІСТЬ — Володимир КАПЛІЄНКО

5

З БЛОКНОТА ПИСЬМЕННИКА

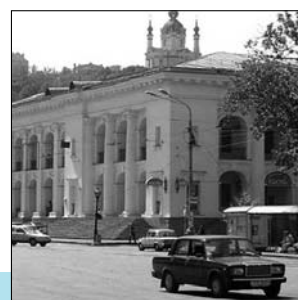
8-9

МАНДРІВКИ ІСТОРІЄЮ

11

СУЧАСНІ ГЕРОСТРАТИ

15

На мовних барикадах

Петро АНТОНЕНКО

В епіцентрі мовних баталій в останні тижні опинилася акція протесту під Українським домом. Тут оголосили голодування молоді патріоти, не заангажовані партійно, але обурені наступом на державну мову. Багатьом із них згодом знадобилася медична допомога, але на їхнє місце прийшли нові. Акція, організатором якої є позапартійний координаційний комітет, не припинялася ні на день. Перед Українським домом на її підтримку виступали відомі українські письменники, митці, громадські діячі.

Не припинялися і спроби влади перешкодити протестувальникам. Почалося з антидемократичного рішення Окружного адмінсуду Києва, який на кілька днів узагалі заборонив мирні зібрання громадян у центрі Києва, зокрема під Українським домом. Абсурдності мотивації рішення суду можна тільки дивуватися. Ось вона: "Під час проведення акцій громадяни протягом дня за допомогою мегафонів та інших звукопідсилюючих засобів (дудок)... створюють незручності пересічним громадянам". На такий же підставі суди могли б заборонити і проведення Євро-2012. Тому, звичайно, це не спинило учасників протесту. У наступні дні міліція похапливо складала на них протоколи за так звані адміністративні порушення. Учасникам акції приписували то порушення громадського порядку, то санітарного стану, то перешкоджання роботі Українського дому. А дирекція Українського дому заявила, що готує позов до суду на учасників акції з вимогою відшкодування 500 тис. гривень збитків. Мовляв, на таку суму було розірвано контрактів на проведення заходів в Українському домі за час протесту. Це від-

Суспільна напруга, викликана фактично сфальшованим "ухваленням" Верховною Радою одіозного мовного законопроекту Ківалова—Колесніченка, не спадає.

верта фальшивка, бо на сайті Українського дому із запланованих на липень подій була анонсована лише підсумкова прес-конференція президента Віктора Януковича, яка мала відбутися 4 липня, але була перенесена і не в останню чергу через акцію протесту. Невже саме на тій прес-конференції УД втратив півмільйона?

В областях теж не припиняються заходи проти мовного закону і тиск на їхніх учасників. Черкаський окружний адміністративний суд заборонив проводити будь-які політичні акції на Соборній площі в центрі Черкас з 16 липня аж до 10 вересня. Як це узгодити із закріпленим у Конституції правом громадян на такі збори, — запитання до нашого так званого правосуддя.

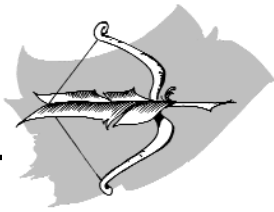
Врешті, доля мовного закону, а відтак і суспільного протистояння вирішується в столиці. Парламент на канікулах аж до початку вересня. Опозиція не визнає голосування мовного закону в другому читанні 3 липня і вимагає його скасування. Спроба підписати і подати на підпис Януковичу той "проголосований" законопроект наптовхнулася на патову ситуацію в парламенті: спікер Литвин, не підписавши закон, подав у відставку.

Регіонали похапцем планують скликати 31 липня позачергове засідання сесії Верховної Ради. Начебто для ухвалення низки необхідних законів, насправді ж для виходу з мовного глухого кута, в який самі себе загнали. Готується прийняття відставки Литвина і можливе обрання нового спікера. До того ж, на фініші 10-ї се-

сії депутати внесли зміни в законодавство, максимально спростивши ці процедури. Для обрання спікера вже не потрібне голосування бюлетенями і 300 голосів депутатів. Досить голосування в залі й кнопками. А при нашому кнопкодавстві обрання голови взагалі перетворюється на фарс. Навіть якщо нового голову обрати не встигнуть, закон підсунуть на підпис Мартинюкові, який охоче це зробить, адже саме він керував фальшивим "голосуванням" 3 липня.

І нарешті, як стало відомо, регіонали планують, що закон про мови підпише новий чи старий спікер парламенту на початку серпня, а до 20 серпня — президент. Можливо, для пом'якшення політичної напруги в суспільстві водночас із підписанням закону про мови президент внесе до парламенту законопроект про його зміни, де будуть пом'якшені вимоги до держорганів у регіонах щодо дублювання документації на регіональні мови. Але ключові норми закону — про гарантування права на вибір мови в дитсадках, школах і вишах, про вільний вибір мови ведення бізнесу (включаючи ЗМІ й рекламу) залишаться незмінними. Або закон буде ухвалено в пакеті із законом про захист української мови.

Так чи інакше, регіонали, побоюючись поразки на парламентських виборах, затівають небезпечну політичну гру: задля сумнівних дивідендів у виборчій кампанії відкрито повели наступ на державну мову, а відтак на державність. Цим грати не варто.

Надія КИР'ЯН
Фото автора

Україна починається з нас

З дня нібито ухвалення закону Ківалова—Колесніченка (насправді, заявляють депутати, закон ухвалено не було, бо не було представлено навіть його тексту, голосували невідомо за що) наша редакція потопає у зливів заяв, звернень до найвищого керівництва держави, рішень, ухвал демократичних громадських, партійних організацій з різних областей України, навіть з-за кордону, відгуків громадян, небайдужих до долі мови, а отже, й долі держави. Усі обурені тим, що відбулося.

Ось характерний відкритий лист президентові України В. Януковичу від представників українських організацій Росії. Його підписали 57 представників громад Москви та області, Санкт-Петербурга, Новосибірська, Владивостока, Ярославля, Тюменської, Самарської, Нижньогородської, Мурманської, Архангельської, Саратовської, Воронежської, Омської, Калінінградської, Волгоградської, Калузької областей, Хабаровського краю, Краснодарського краю, Ставропольського краю, Республіки Карелія, Республіки Комі, Республіки Саха-Якутії, Республіки Північна Осетія, Башкортостану та ін.

Шановний пане Президенте!

Нелегітимне ухвалення Верховною Радою України сумнозвісного закону “Про засади державної мовної політики” — це крок назад у розбудові і зміцненні української державності, що веде до роз’єднання суспільства і розколу країни.

Українці Росії, як і всі зарубіжні українці, прагнучи зберегти українську ідентичність, не можуть зрозуміти і сприйняти того факту, що в Українській державі, яка відзначила 20-річчя незалежності, українська мова, українська культура, українська ідея досі в реальності не є головними гуманітарними цінностями. Чому державна українська мова ніяк не стане в державі Україна соціально-економічною категорією, одним з визначальних критеріїв життєвого стандарту її громадянина? Як то є, скажімо з російською мовою в Росії, польською — в Польщі, естонською — в Естонії і т. ін.

Невже українські можновладці не розуміють, що без належної підтримки та справжнього відродження державної мови Україна — це нетривкий сурогат. Слова “нетривкий” і “сурогат” — обидва ключові.

У Росії немає українських шкіл, українських засобів масової інформації, і схоже на те, що їх, можливо, і не буде. Крім об’єктивних причин, у людей є невідавнє питання: а навіщо? В 1991—92 рр. українці Росії масово повели своїх дітей до українських недільних шкіл, які тоді повсюди виникли в Росії, як гриби після дощу. Бо постала держава Україна з державною українською мовою (до речі, затвердила українську мову державною Верховна Рада радянського зразка). Батьки, вважаючи себе українцями, не відриваючи себе від України, думали про дітей, сприйняли державну українську мову як один із чинників життєвого стандарту в державі Україна.

Сьогодні ж бачимо, що в Україні все йде до того, що там можна жити, робити кар’єру без знання української мови. Яскравим при-

кладом цього, зокрема, є незнання державної української мови одним з найвищих посадовців України (який, можна сказати, освятив ухвалення одіозного закону). Як це впливає на імідж України — питання риторичне.

Якщо в Україні принижуюється статус української мови (а це очевидний факт), то як нам тут зберегти українство, виховувати належність до нього у дітей? Щоб діти не соромились українських коренів, щоб не знічувалися від глузлих поблажливих вигуків при повідомленні, що хтось вивчає українську мову.

Явлена творцями закону турбота про статус російської мови в Україні є надуманою, якщо врахувати статистичні дані щодо засобів масової інформації, друкованої продукції в Україні, реального стану викладання у вищих навчальних закладах і т. ін. У національно-культурній, побутовій царинах про утиски російської мови годі казати, не говорячи вже про не зайве для законодавців порівняння стану російської мови в Україні зі становищем української мови у Російській Федерації, де вона фактично позбавлена будь-якої державної підтримки, зокрема, в мас-медіа.

Згідно з російською приказкою, при будь-якій роботі треба сім разів відміряти, а потім один раз відрізати.

Пане Президенте, ми згодні з Вами, що треба провести ретельну експертизу закону. Звичайно, краще це було б зробити перед його ухваленням. Горезвісний каток — це не той інструмент, який можна застосовувати в такій чутливій духовній сфері, як мова українського народу, яку століттями в умовах Російської імперії забороняли і викорінювали.

Українці — люди толерантні, і помилки можуть пробачити за наявності бажання їх виправити.

Пане Президенте, просимо Вас проявити державну мудрість, відхилити цей заснований на скороминуції політичній кон’юктурі несправедливий і хибний закон, підтвердити відданість українській державі, українській ідеї, українським цінностям, і підтвердити соборність, цілісність України”.

Свої аргументи проти сумнозвісного закону, який провокує мовні конфлікти і веде до руйнування української державності, наводять у відкритому листі до Президента В. Януковича та голови Верховної Ради В. Литвина керівники Рівненських обласного, міських та районних відділень Всеукраїнського об’єднання ветеранів та Спілки офіцерів України (усього 26 підписів).

Рада Галицького районного об’єднання “Просвіти” м. Львів надіслала лист із підтримкою вимог протестувальників біля Українського дому, висловлює вдячність батькам молодих людей, які виховали патріотів, а також стурбованість використанням силових структур у протистояннях із мирними громадянами.

Письменик, лауреат Національної премії ім. Тараса Шевченка Василь Захарченко, посилаючись на Відкритий лист глав Церков і релігійних організацій України Президенту України Януковичу В. Ф. із закликом не підтримувати “вибухо-небезпечний” мовний законопроект № 9073, пропонує провести загальноукраїнський молебень: “Молімось! Молімось у церквах, удома, на майданах і перехрестях вулиць за Україну, за рідну мову, в якій наше буття, за спасіння від смертельного супостата”.

Молімось, і Небо нас почує, як чуло й оберігало нас тисячі й тисячі років до цього”.

Василь Непийвода з Коломиї звертається до депутатів Верховної Ради від Івано-Франківської області з пропозицією відреагувати на звернення позачергової сесії Івано-Франківської обласної ради до народних депутатів від області та до Міністерства юстиції й ініціювати “за систематичні антиконституційні дії зняття з державної реєстрації Партії регіонів, Комуністичної партії України, Народної партії”. Від обласних партійців-регіоналів, що представляють Коломию (це М. Вишиванюк, Б. Гдичинський, З. Митник) громада очікує на вихід з Партії регіонів, якщо для них честь і гідність дорожча за “корито”.

М. Заремба з Павлограда долучається до дискусії, наголошуючи на давній і славіній історії нашого народу, його мови й культури: “Скільки за довгу історію нашої землі до нас приходило завойовників, скільки проходило через нашу територію всіляких орд — і всі вони або розчинялися серед нашого народу, або безслідно зникли. Чому ж так виходило? Та тому, що все чуже й неприродне для нашої землі не приживалося на ній. За тисячі років українська мова відшліфувалася до досконалості, як грані дорогоцінного алмаза”. І робить цілком слушний висновок: “Якщо кожний українець пишатиметься тим, що він народився на цій землі і в нього є безцінне багатство — Українська мова, тоді нам ніщо не загрозуватиме, і ми будемо впевнені в своєму майбутньому”.

До цього ж кликає і Лука Семенів: “Нині кожен свідомий українець повинен зрозуміти — Україна починається з нього, він зобов’язаний відстоювати ці рубежі — свою мову, культуру, традиції. Він повинен знати свою історію і виховувати в душі свідомого українства своїх дітей. Це не є посягання на чуже — це збереження і належне шанування свого. Скажи собі: Україна починається з мене і закінчується мною”.

Киянка Валентина Коноваленко з родиною, як і інші наші

дописувачі, підтримує тих, хто голодує біля Українського дому за єдину державну мову. Водночас вона переймається спотвореним образом рідного міста: “Ходжу вулицями Києва і не впізнаю його краси, не бачу історичних місць, які зберігалися віками навіть у Російській імперії, в СРСР, а зникли в Незалежній Україні”. Щодо портрета теперішньої влади, який запропонував написати на сторінках нашого видання Андрій Миколин у Читацькому вічі, то Валентина Іллівна характеризує її як чужу, непатріотичну, який не дорогий Київ та його історія, а також неправдиву, жорстоку та кримінальну (на Хрещатику стільки днів голодують наші діти, їх забирають до лікарні, а цинічна влада на це навіть не зважає).

Правління Іллічівського міського об’єднання “Просвіти” надіслало звернення до місцевої влади з вимогою захистити державну мову, виконувати ухвалену програму розвитку української мови в Іллічівську. Подібні звернення до місцевої влади просвітняни приймають по всій Україні. А ветерани праці з Черкаса Григорій Коваль, Іван Рева, Іван Мельниченко, Григорій Капелюшний, пенсіонерка Олена Колісник з міста Шпола, логопед-психолог Лариса Захарченко з Чигирини звертаються до письменників, художників, композиторів, архітекторів, скульпторів, артистів, лауреатів літературних та мистецьких премій із закликом: “Шановні лауреати, українці! Вимагаймо від Міністерства освіти, влади, щоб школи, вищі навчальні заклади в Україні були українськими, як у Росії — російські!”

Редакція отримує чимало поезій, зокрема на тему мови. Не всі вони рівні за поетичною майстерністю, але щирі, написані від душі. Велику поему надіслав В. Прийма з Куровичів, байку про закон Ківалова—Колесніченка Валентина Івашенко з Яготина. На жаль, вмістити все не можемо, адже газета — не літературний альманах.

Гуртуймося, щоб відстояти свої права. Тоді перемога за нами!

Лідія РИБЕНКО

Автохтони

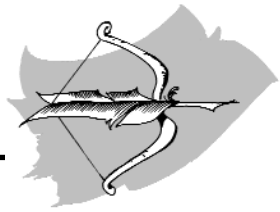
Коли — все відчутніше — вловлюєш запах пожежі і, вухо приклавши, вже чуєш двигтіння землі — пообіч страху спроможися й звести собі вежу, щоб зуби зламали об неї земні королі.

Не з цегли, не з каменю, не зі слонової кістки — єдино із духу, із того, що животворить. Фортеця моя не хитнеться від чорної звістки, що от ніби вже і надходить рокована мить.

Не вірю! Бо знаю: орда хоч і сильна та дика, спроможна вона тільки нищить і тільки палить, і їй не відоме бажання творити велике, що нас — автохтонів — виводило завжди з імлі.

І виведе й нині. Хоч битва — в духовному полі. Слова чужинецькі, ординські — підступні, як татів, — впиваються в мозок з ефіру, з екранів, щоб волю і дух наш приспати, зігнути і переламать.

Та ми — корінні. І цілує земля наші п’яти. Вона пам’ятає увесь наш святий родовід. І вежі із духу ніяким ординцям не взяти. Були ми і є, і перебудемо тисячі літ.

Святослав КАРПЕНКО

Як особисту образу сприйняли національні патріоти Житомирщини внесення на розгляд Верховної Ради України закон “Про засади державної мовної політики” регіоналів Колесніченка—Ківалова.

Після сесії Головної ради “Просвіти”, що відбулася в Києві 15 червня, та прийняття нею звернення до українських громад, 20 червня відбулось розширене засідання ради обласного об’єднання ВУТ “Просвіта” за участю представників творчих спілок, національно-культурних товариств області, яке прийняло ухвалу і звернення до мешканців області, де, зокрема, наголошувалось: “Ухвалення названого закону поверне практику минулого: асиміляцію і денаціоналізацію українців, а тоді — духовний і фізичний геноцид українського народу. З метою недопущення ухвалення цього закону всім патріотам України слід ставати на захист своїх конституційних прав, української мови, для чого організовувати мітинги, пікети місцевої влади з вимогою недопущення ухвалення цього злочасного закону і зняття його з розгляду взагалі”.

22 червня з ініціативи обласної “Просвіти” спільно з партією “Свобода” було проведено мітинг протесту проти зазначеного закону біля облдержадміністрації, прийнято звернення до органів місцевої влади та Президента України з вимогою зняти злополучний закон з подальшого розгляду. Широкого розголосу набрала тема в Інтернет-мережі.

Житомирщина на захисті рідної мови

Проте 3 липня одіозний закон було ухвалено в другому читанні у Верховній Раді, так само по-шахрайськи і неправочинно. Знову почалися активні протести національно свідомих українців, які вилилися в криваве побоїще силовиків із пікетниками біля Українського дому в Києві.

5 липня в Житомирі створено обласну громадську раду “Комітет захисту української мови” як філію Всеукраїнського комітету з ініціативи викладачів Інституту філології та журналістики Житомирського держуніверситету та облоб’єднання “Просвіта”. У ньому взяли участь близько

сотні викладачів та науковців вишів, учителів обласного центру. Прийнято напрям роботи комітету, обрано керівний склад. Головою обрано доктора філологічних наук, професора Житомирського державного університету ім. І. Франка Віктора Мойсієнка, заступником — голову Житомирської “Просвіти”, лауреата премії ім. Івана Огієнка Святослава Васильчука.

Комітет звернувся з відозвою до мешканців міста провести 9 липня мітинг на захист української державної мови від посягань україноненависників та руйнівників нашої державності.

Мітинг відбувся призначеного дня. До нього долучились партії “Свобода”, “Батьківщина”, “Фронт змін”, багато громадських організацій (насамперед “Просвіта”) та окремих громадян — понад тисячу осіб. Запрошено депутата Верховної Ради Андрія Парубія, який виступив із яскравою патріотичною емоційною промовою. Говорили також професор Віктор Мойсієнко, голови обласних організацій партій: “Свобода” — Сидір Кізін, “Фронту змін” — Геннадій Зубко та ін.

За підсумками мітингу прийнято резолюцію, яку направлено керівникам обласної та міської влади. Одним із пунктів є: в тиждень термін скликати позачергову сесію й ініціювати прийняття звернення до Президента України з вимогою накласти вето на скандальний закон.

Інформацію про мітинг, фотознімки з нього вмістили Інтернет-видання міста, передали по радіо, показали по обласному телебаченню.

Від самого початку новітньої атаки українських патріотів на душу української нації — її мову — Луганське облоб’єднання ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка спільно з іншими громадськими організаціями Луганщини національно-патріотичного спрямування та опозиційно налаштованими політичними партіями систематично проводить заходи на підтримку державної мови: мітинги, пікетування, круглі столи, конференції тощо. Низку протестних акцій було розпочато пікетуванням облдержадміністрації ще 24 травня, у день, коли регіонали та їхні сателіти вперше намагалися просунути до порядку денного роботи Верховної Ради “мовний” законопроект. Заходи тривали і в день ухвалення горезвісного закону в першому читанні, й перед його “остаточним” ніби-ухваленням народними кнопкодавами на чолі з таварішем Мартиновичем. Наймасовішим був мітинг перед приміщенням Луганської облради 4 липня, коли, обурені тим, що відбулося у столичному будинку на Грушевського, на центральну площу прийшли понад 100 луганців (як для крайнього сходу України, це досить вагома цифра).

Того ж дня в обласному центрі проведено конференцію на тему “Злочини на ґрунті ненависті в Україні: 2011—2012 роки” за участю керівника Харківської правозахисної групи Євгена Захарова, на якій, зокрема, прозвучала заява голови Луганського обласного комітету захисту конституційних прав громадян, білоруса за походженням Миколи Козирева, який надзвичайно різко й принципово виступив проти спроб українофобів принизити статус і звужити сферу вживання української мови.

Не сиділи, склавши руки, й представники влади. 6 липня обласні депутати влаштували “сходку”, назвавши її позачерговою сесією ради, та майже одностайно (один депутат був проти) ухвалили вельми агресивну заяву на підтримку “біло-синіх”. У ній українські патріоти таврувалися як “провокатори”, їхні дії називалися цинічними й такими, що сіють ненависть і призводять до громадянської війни. Під стіни обласної ради у примусовому порядку було зігнано півтисячі бюджетників, переважно з вищих і середніх навчальних закладів обласного центру, та пенсіонерів, керіваних повновладними у своїх мікрорайонах “квартирними” (інститут, що сьогоднішньою своєю формою відверто нагадує рудимент совкового минулого). Патріотичним організаціям було заборонено мітингувати без посередньо біля обласної ради, й вони провели акцію біля монумента Великому Кобзарю. Виступили керівники й провідні активісти

Просвіт’яни Луганщини: «Творімо українців»

“Просвіти” й інших партійних і громадських організацій та товариств, серед них — Володимир Семистяга, Володимир Литвин, Юрій Кисельов, голови обласних організацій ВО “Батьківщина” та ВО “Свобода” — Ірина Верігіна й Олександр Кобзев. Правління обласного просвіт’янського об’єднання розробило резолюцію протестного мітингу, яка викликала значний резонанс серед мешканців східного краю.

Громадські заходи на підтримку української відбулися й у інших містах і районах Луганщини: Сіверськодонецьку, Стаханові, Сватовому тощо. Найяскравішою була протестна акція у Старобільську 10 липня. Захистити українську прийшла сотня слобожан — не лише з райцентру, а й численних сіл цього одвічно українського району.

Наймасштабнішим заходом, спрямованим на підтримку й розвиток української мови на Луганщині, став круглий стіл на тему “Мовне питання і збереження громадянського миру в українському суспільстві”, організований та проведений обласним об’єднанням “Просвіти” спільно з обласним штабом Об’єднаної опозиції за участю двох десятків громадських організацій Луганської області. У ньому взяли участь народний депутат України, колишній голова комітету Верховної Ради України з питань інформації, член фракції “БЮТ-Батьківщина” Андрій Шевченко та керівники Об’єднаної опозиції на Луганщині — депутат Луганської міської ради Ігор Ліскі та Ірина Верігіна.

Захід відбувся під гаслами Тараса Шевченка “Обніміть, брати мої, молю вас, благаю!” та єдиного на Донбасі лауреата Шевченківської премії, всесвітньо відомого поета Василя Голубородька — “...Я засвідчую перед Богом і людьми: Тут Україна і ми — українці!”.

Надзвичайно актуальними були виступи голови Луганського обласного об’єднання Всеукраїнського товариства “Просвіта” Володимира Семистяги “Історичні чинники генези української мови на теренах Луганщини”, професора Луганського національного університету імені Тараса Шевченка Олексі Неживого “Українська мова на Луганщині: історико-функціональний і соціолінгвістичний аспект”, кандидата географічних наук, доцента ЛНУ Юрія Кисельова “Державність української мови як чинник національної без-

пеки на Луганщині”, кандидата медичних наук, голови обласної жіночої правозахисної організації “Чайка” Лариси Заливної “Закон України “Про засади державної мовної політики” в реаліях Луганщини” та інші. Тематично перегукувалися виступи луганських науковців — членів Правління обласного просвіт’янського об’єднання Анатолія Найруліна й Володимира Сабадухи — про об’єктивний статус державної мови на Луганщині та ставлення до неї звичайної людини. Яскравими були доповіді молодих просвіт’ян Олесі Василець і Вікторії Пилипенко, які порушили конкретні проблеми функціонування української мови в молодіжному середовищі, пов’язані з утвердженням національної державності у краї та негативними тенденціями до його новітньої русифікації.

Під час заходу прозвучало чимало цінних пропозицій, спрямованих на здійснення практичних кроків із популяризації й утвердження державної мови на Луганщині шляхом створення яскравого конкурентного мовно-культурного продукту. Деякі з них стосувалися організації та проведення безкоштовних курсів із вивчення української мови всіма охочими. Цю пропозицію підтримав і пообіцяв матеріально допомогти її реалізації Ігор Ліскі.

Учасники заходу обговорили “Програму з розвитку та популяризації української мови”. У рамках програми вирішено провести конкурс творчих і наукових робіт українознавчого змісту, організувати підтримку українськомовним письменникам Луганщини у виданні книжок, а музичним виконавцям — в організації концертів і виданні музичних альбомів. Підсумки конкурсу заплановано підбити на початку вересня 2012 року.

Днями Правління Луганського обласного просвіт’янського об’єднання отримало незвичайне послання від голови Луганської обласної ради Голенка та його заступника Харіна. У конверті містилися копії текстів “Звернення депутатів Луганської обласної ради до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України”, прийнятого на Х сесії Луганської обласної ради шостого скликання 24.02.2012, та “Заяви депутатів Луганської обласної ради”, прийнятої на XIII сесії

Луганської обласної ради шостого скликання 06.07.2012.

У “документі” зазначається, начебто законопроект Ківалова—Колесніченка унеможливить спекуляції на мовному ґрунті та усуне дискримінацію громадян за мовною ознакою. Але хто ж насправді спекулює? Є чітко врегламентовані державні норми, закріплені не лише у статті 10 Конституції України, а й рішенням Конституційного Суду від 14.12.1999 р. І хто чинить дискримінацію? Судить самі. У Луганську лише три українськомовні школи (із 60-ти у місті!), у кіосках не знайдеш української газети (крім “України молоді”), а представники міліції не лише самі нехтують державною мовою, а й безпідставно затримують українських патріотів, що розклеюють листівки на підтримку рідної мови (нещодавно в обласному центрі молоду дівчину-націоналістку, яку міліціянти у відділку брутально ображали, паплюжачи її гідність, засудили до штрафу за її національну й громадянську позицію).

Неприємно вражає перелік українських вишів, які начебто позитивно оцінили “кидаловський” законопроект. Можна не дивуватися згадці тут про одеський чи таврійський навчальні заклади, але щоб тут був і Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка... Це просто фантастика.

У тому ж дусі складений і другий витвір депутатського інтелекту. Тільки тут формулювання не лише брехливі, а й відверто агресивні, починаючи з того, що “всі, хто виступає проти закону “Про засади державної мовної політики”, по суті — проти України”. А далі — маячня про нібито приниження російськомовних громадян.

Українських патріотів обурює й незадоволення обласних депутатів акціями протесту. Тим самим вони себе викрили, засвідчивши неприязнь до демократії, потаємні мрії про непорушне всевладдя своєї партії та неприховану ностальгію за тоталітаризмом комуно-більшовицького розливу.

Тому, хоч як банально це звучить, треба всім нам єднатися, не ділитися знову на “мельниківців” і “бандерівців”, на “справжніх” і “несправжніх” патріотів, на “правих” і “лівих”. Як це було вже в новітній нашій історії 1991-го та 2004-го. І тоді ми можемо. Неодмінно й остаточно. “І забудеться срамотня Давня година, і оживе добра слава, Слава України”!

Прес-центр Луганського обласного об’єднання ВУТ “Просвіта” імені Тараса Шевченка

Ольга ПУГАЧ,
Київська “Просвіта”

Київ, літо. Саме час втекти на село. І не тому, що на городі вже повно зілля, а тому, що саме в буянні зелені там — солов’ї, солов’ї! Стоїмо на 2-й північній платформі. Поруч двоє юнаків. “Ти куди їдеш?” — “У Конотоп, центр світу”. — “Ну, це ти сказав! Центр світу — Шостка! Ти досі не був у Шостці?!” Слухаємо і думаємо: це ж ви, хлопці, ще не були, певно, в Макошині. Ось де центр світу або, щонайменше, Європи! І не лише тому, що нещодавно в Макошині відбувся перший Міжнародний дитячий мандрівний Фестиваль-конкурс естрадно-циркового мистецтва “Сіверська феєрія”. І не тому, що минулого літа сюди, на береги нашої чарівної Десни, десантом висадилися 32 правдиві британці — студенти та викладачі коледжу, що у м. Дувр.

Стара назва Макошина — Хоробор, це Чернігівщина. Перші згадки в літописах — близько тисячі років тому. Не те дивина, що колись у давнину на березі річки виникло поселення. Добре те, що і сьогодні у селищі близько тисячі дворів, понад дві тисячі мешканців, є не лише велика школа, а й дитячий садочок, який, на жаль, не може вмістити усієї малечі селища. Іще багато чого хорошого тут є. Цим люди дають конкретну відповідь на базікання деяких наших депутатів, що люблять поговорити між кавами та Канарами: мовляв, умирає, пропадає українське село! Насправді ми знаємо, що села в Україні різні. Але є і Макошине, мешканці якого живуть і радіють життю, уміють працювати і відпочити, самі собі те життя організовують, і надзвичайно багато уваги приділяють дітям.

У великому двоповерховому будинку культури Макошина цілодобно працює понад десяток дитячих гуртків. Близько десяти років тому працівники БК створили осередок “Просвіти”, який очолила Наталія Іванівна Колесник, на той час — директор БК. 2005 року макошинський дитячий ансамбль народних інструментів “Криниченька” став переможцем просвітянського фестивалю у Києві. Основним народним інструментом учасників виступу були... дерев’яні ложки, справді народний інструмент, хо-

Є таке село — Макошине

ча б тому, що задешево можна придбати. Ще був тріснутий контрабас, кілька балалайок та обшарпаний баян. Але треба було бачити вибух оплесків, який викликав виступ цієї малечі!

Багато змінилося в БК відтоді. Зусиллями громади та за участю місцевої влади в особі невідомого селищного голови В. М. Кравцова у БК зробили майже капітальний ремонт, на що частково вдалося залучити гроші спонсорів. За спонсорські кошти дітям для виступів пошили нові костюми та купили у професора Київської консерваторії контрабас. Із часом у клубі з’явився і новий баян, подарунок депутата.

Найвідомішим у Макошині є дитячий зразковий цирковий колектив “Юність”, йому більше двадцяти років. На його рахунок перемоги в обласних і республіканських оглядах-конкурсах, знаний він і за межами України. Ось і на цьогорічному міжнародному фестивалі саме цирковий колектив Макошина виборов перше місце. У цирковій групі близько сорока дітей віком від чотирьох років. Керівник колективу — Вероніка Бур, вона сама займалася в “Юності”, а тепер там уже її діти. Через клубний цирк проходить більшість дітей селища, тож не дивно, що у гостей Макошиного складається враження, що у цьому селищі всі діти вільно сідають на шпагат.

А гості тут тепер бувають дуже здалека, аж із Великої Британії. Минулого літа в наметовий табір

відпочинку “Десняночка” в Макошині вперше приїхали студенти Дуврського коледжу зі своїми викладачами та керівництвом. Їхня місія була благодійна, вони, відпочиваючи разом зі школярами Макошинської школи, вчили їх в іграх і розвагах розмовної англійської мови, а від наших дітей мали уроки української. Гостям у таборі дуже сподобалося — пляжі Десни та гаряче сонячне літо, на яке припала їхня зміна, традиційна українська гостинність полонили британців. Якось вони поділилися думкою, що жити найкраще таки в Україні, бо у Дуврі ціле літо або дощ, або великий дощ, у кращому випадку — просто мряка. Цю новину від британців наші діти переказували батькам, знайомим. Можливо, вперше іншими очима подивилися на свій край. Ще до Євро—2012 на макошинському футбольному полі відбувся матч Україна—Велика Британія. У запальній грі, на радість вболівальникам обох команд, перемогла дружба.

Приїхали наші гості, студенти коледжу, на власно зароблені кошти, що також є наукою для їхніх ровесників з селища, дорога бо не дешева, ще й подарунки привезли. У батьків вони не просять, заробляють на канікулах. Оскільки у Європі є нормою, що молодь підробляє, пропозицій там достатньо.

Відїжджали гості з України з твердим наміром за рік знову прибути до Макошина, дуже їм тут сподобалося!

Табір “Десняночка” працює вже не перший рік, його фінансують британці. Організаційні табори питання забезпечує актив благодійної організації “Нашадків Аратти” на чолі з Н. І. Колесник, яка на цей час уже передала директорство у БК підготовленій за тридцять років зміні. В організації понад тридцять осіб, переважно на громадських засадах. Сфера їхнього зацікавлення — діти з багатодітних, неповних і малозабезпечених родин — таких дітей у селі, напевно, більшість. Також аратівці опікуються людьми похилого віку.

Тепер кілька добрих слів про саму Наталію Іванівну Колесник — організатора благодійних справ у селищі. З родини вчителів, з двома вищими освітами, вона зуміла виховати й дати вищу освіту своїм дітям. Син після служби в Афганістані закінчив у Києві медінститут і працює лікарем, а донька закінчила у Харкові консерваторію. Маючи трьох онуків, які проводять літо у бабусі в Макошині, Наталія Іванівна знаходить час і натхнення для того, щоб подбати про інших. Вона цим живе і, схоже, щаслива.

Багато в селищі зробили за допомогою Британської благодійної організації, допомогли спонсори, але невтомний у пошуку колектив “Нашадків Аратти” за останні роки під проєкти по роботі з дітьми, літніми людьми, з екології довкілля отримав від різних іноземних фондів — зі США, Німеччини, Великої Британії до десятка грантів, що і дає колективу можливість реалізовувати задумане.

Нещодавно знімальна група зі столичного телеканалу ICTV відвідала Макошине. Вражень стало на три окремі сюжети для програми новин “Факти”, які транслювали ще й не однораз. Такий собі тиждень Макошина на ТБ. У першій програмі — питання про нерозв’язану протягом багатьох років проблему місцевого будинку культури, де уже двадцять років немає опалення, оскільки не працює котельня, яка колись була на балансі нині не існуючого радгоспу.

Ми шукаємо спонсорів для вирішення цієї невідомої для селища проблеми. Ми зверталися і до депутатів, і в Чернігівську ОДА. Можливо, серед читачів знайдеться хтось, кому ця справа посильна й цікава? Запропонуйте нам свої ідеї, своєю допомогою. Підтримайте село!

Останній сюжет у “Фактах” щодо Макошина, 15 травня 2012 “футбольного” року, був найоптимістичніший. Селищний голова Макошина розповів, а спеціаліст рибнагляду показав на всю Україну, як цієї весни у Десну запустили сто тисяч мальків стерляді, царської риби!

Макошине зовсім не схоже на село, яке вмирає. Любіть українське село, любіть Україну!

І — дбайте!

Євген БІЛОУСОВ,
дитячий письменник,
м. Феодосія

У Феодосії міське управління освіти та місцевий осередок “Просвіти” розпочали спільний проєкт “Канікули з книжкою”.

На жаль, улітку наші діти часто забувають про книжки. Адже мають стільки різних розваг і цікавих справ. А як же книжки?

Дітям Великої Феодосії від селищ Приморського до Кізілташа запропонували долучитися до нового проєкту.

Начальник міського управління освіти Надія Іванівна Олексієнко на урочистому відкритті заходу зазначила:

— Бібліотекарі та шкільні педагоги вирішили заохотити до читання учнів усіх двадцяти фео-

Канікули з книжкою

досійських шкіл. Окремі заходи заплановано для дітей, що відпочивають у феодосійських оздоровницях. На базі міського центру дитячої творчості проводитимуться зустрічі з письменниками, художниками, різноманітні книжкові конкурси. Наша мета проста — активізувати літнє дитяче читання. Добре, коли відвідини бібліотеки стануть постійними. Непогано, якщо на домашній книжковій полиці ви знайдете твори, які читали ваші батьки. Уже влітку ваші поетичні, прозові твори та ілюстрації до прочитаних книжок покажуть на виставках у міських дитячих бібліотеках.

І вересня учні принесуть до класів твори, зроблені влітку. Виставки пройдуть по класах. Крайні експонуватимуться у шко-

лах, а твори-переможці переїдуть на жовтневу виставку в міський центр дитячої творчості. Тоді ж відбудеться нагородження переможців.

Як керівник проєкту, сподіваюся, що нагороди знайдуть своїх переможців у таких номінаціях: “Кращий читач Феодосії”, “Переможець конкурсу малюнків”, “Переможець літературного конкурсу”, “Клас книголюбів”, “Родина книголюбів”.

Обов’язкова умова до літературних творів класів, шкільних збірок, окремих читачів — вони повинні бути оформлені в естетично-привабливі книжки, зроблені, бажано, за допомогою комп’ютера. Про це йшлося на нашому травневому семінарі “Архітектура книги”.

Проект довгостроковий. Ро-

бота не зупинятиметься ні на осінніх, ні на весняних канікулах.

Хочу запросити до участі в проєкті “Канікули з книжкою. Пишемо українською” усіх небайдужих до рідного слова.

Свої саморобні книжечки за прочитаними влітку творами надсилайте за адресою: 98112, вул. Шевченка, буд. 61, кв. 62, м. Феодосія, АРК, Україна. Євген Білоусов.

Павло ВАКУЛЮК,
професор, заслужений лісівник України

Останнім часом в Україні активізуються антиукраїнські сили, відроджуються ідеї комунізму і сталінізму, прославляється М. Островський, прототип Павки Корчагіна, головного героя роману М. Островського “Як гартувалася сталь”.

У Боярці Київської області діяв музей М. О. Островського (з 1992 року — краєзнавчий музей), біля якого встановлено пам'ятники йому й комсомольцям 20-х років. На стіні залізничного вокзалу висить меморіальна дошка з написом, що саме в Боярці 1921 року М. Островський будував вузькоколійку. Тут же, поряд зі станцією, встановлено паровозик “Кукушка” — нібито саме такий паровозик тягнув вагонетки з дровами вузькоколійкою.

У Боярці ім'я М. О. Островського носять школа і кінотеатр, йому присвячені пісні й п'єси. За мотивами творів Островського створено два багатосерійні кінофільми. Зараз же й китайці на кіностудії імені О. Довженка зняли багатосерійну художню стрічку. За романом М. Островського створено балет “Юність” і оперу “Павло Корчагін”. За активну участь у громадянській війні й натхненню творчу працю видатного комсомольця і письменника 1935 року нагородили орденом Леніна. Посмертно, 1966 року (а помер він значно раніше — 1936-го) йому присуджено премію Ленінського комсомолу. 1958 року ЦК ЛКСМ України й Спілка письменників України встановили республіканську премію імені М. О. Островського за кращий художній твір про комсомол і молодь...

А як сам Островський оцінював своє життя до того, як став видатним? Ось написана ним 1924 року автобіографія у зв'язку з вступом у Комуністичну партію (надрукована на машинці й підписана М. Островським). Цей документ виявили в архівах колишній директор Острозького краєзнавчого музею Анатолій Хведась і директор Рівненського музею Борис Шапівський, а опублікував його професор Юрій Мицик у журналі “Кур'єр Кривбасу” (№ 79, 80, 1997 рік). Подаємо автобіографію зі збереженням особливостей оригіналу.

“Родився я в 1904 р. в с. Вілії Волинської губернії. Батько мій працював на гуральні робітником в солодочному відділі. Там я вчився в сільській школі. 1914 р. коли кінчилась війна гуральню закрили і батько зостався без роботи, тоді він переїхав з сімєю на ст. Оженин п.з.з., де працював в сінопримочному пункті. Мій старший брат поступив у 1914 р. на ст. Шепетівку на службу помішником слюсаря в депо і ми всею сімєю приїхали в Шепетівку. Мій батько старий, 68 л., не міг вже працювати, тоді нам з братом прийшлося працювати на сім'ю. Я поступив на роботу в буфет на станції, на кухню підносити обіди. Там я пробув до 19 року, в 1919 р. поступив на матеріальний склад ст. Шепетівки різати дрова до паровика, де й проробив до 20 року. Потім поступив звіти учнем помішником кочегара на електростанції, де проробив до року. Був кубовицьком на станції в переміжку вчився в школі. В 21 році була перша конференція робітничої молоді, де я був вибраний на повітову конференцію молоді, після чого вступив в КСМУ Шепетівської організації. В серпні місяці КСМ командувало мене в Київ до школи Залізнодорожної (електро-технічний відділ), де я був до кінця 1922 р. Опісля я був хворий кілька раз (більш 8 м.) тифом. Захворавши, приїхав в Шепетівку до батьків, де й болів. В час цієї хворості в грудні проходила Всеукраїнська перепіс КСМУ, котрий я не пройшов і механічно вибув з КСМ. Після хворості вступив в КСМУ в 1923 р., в травні місяці був посланим Окркомом КСМ секретарем Берездівської районної організації, де працював увесь 23 рік. У вересні 23 року був прийнятий кандидатом КПБУ Берездівською парторганізацією і затверджений Окркомом КПБУ 17 січня 24 р.

Рекомендували в партію: Лисицин Микола Миколайович, член кпбу з 18 року, п.к.ч. 289188, Предрайвиконкому. Трохимів, член

Чи будував М. Островський вузькоколійку у Боярці?

КПБУ з 20 р. п.к.ч. 290391 секретар Райпарткому і Панасевич, член КПБУ з 20 р. п.к.ч. 2777.

В травні місяці був посланий окркомом КСМУ райорганізатором на Заславля, де й працюю до цього часу.

Н.А. Островський”.

Островський писав у автобіографії лише про те, що було насправді. Він добре знав, що будь-яка неправда мала б для нього фатальні наслідки. Не згадав він і “славнозвісної” боярської вузькоколійки. Увесь його героїзм з'явився, коли народився Павка Корчагін у романі “Як гартувалася сталь”.

Улітку 1920 року в органи влади виникає ідея побудови одинадцяти вузькоколійок для вивезення дров, зокрема Мотовилівка—Дорогинка, Фастів—Веприк, Мотовилівка—Жорнівка, Біличі—Лютіж. У квітні 1921 року спеціальна комісія з представників найвищих органів влади, зокрема Ради праці і оборони, обстежила траси майбутніх вузькоколійок, зібрала матеріали для обґрунтування їх будівництва, але в Боярці спорудження не передбачалося (ДАКО ф. р-457, оп. 1, спр. 73, арк. 5—7).

1920 року для заготівлі дров створили Українську трудову армію (командуючий Берзін). Червоноармійці на лісозаготівлях сокирами, пилками і особливо продуктами харчування забезпечувалися вкрай незадовільно. Вони майже не мали коней для трелювання і вивезення дров. Завідувач Тетерівської лісозаготівельної ділянки 30.10. 1920 року доповідав губернським органам влади, що червоноармійці не вийшли на роботу, бо голодні, босі, одягнуті у лахміття і серед них багато хворих, а ліків немає (Центральний державний архів вищих органів влади України, фонд 32, опис 2, справа 30, арк. 18 і 43). Дезертирство трудармійців набрало масового характеру. Для їх відловлювання в Києві створили спеціальну організацію “Держкомпутьдесертир” та організували “Диктаторську паливну трійку” з надзвичайними повноваженнями.

1920 року Боярською вузькоколійкою завдовжки сім верст дрова возили кіньми на сорока вагонетках. Кожен візник щоденно робив дві ходки. За даними, які є у Державному архіві Київської області, лише в січні 1920 року зі станції Боярка відвантажили 166 вагонів дров. До осені 1922 року в Боярському лісництві вирубали і вивезли все, що можна було вирубати, тому будувати ще якусь вузькоколійку не було потреби.

У серпні 1921 року командувач Української трудової армії видав бойовий наказ про посилене вивезення дров і термінове створення біля залізничних станцій до настання осіннього бездоріжжя “щонайменше тримісячного запасу дров”. У цьо-

му наказі Боярська лісозаготівельна ділянка не згадується (ДАКО, фонд р — 457, опис 1, справа 150, арк. 73). У Київському облдержархіві зберігається справа № 20 “Про створення ударних груп Південно-Західної залізниці” (фонд 459), але в ній немає жодного документа, який би свідчив про організацію в Головних залізничних майстернях і електромеханічному технікумі комсомольських та інших ударних бригад для проведення лісозаготівель та побудови в боярських лісах вузькоколійки. У ДАКО (фонд 459, опис 1, справи 41, 121, 121а і 122) зберігаються накази Заліському і його листування з різними організаціями та установами, але немає жодного документа, який би свідчив про будівництво боярської вузькоколійки.

Островський пише про старі граби, які стояли вздовж траси, “ховаючи зморшки кори під бурим мохом”, про самотню станцію серед лісу та про те, як лопати шкребли камінь, а дощ змивав із насипу глину. Ні Островський, ні ті, хто йому “допомагав” писати, бо жаль, не знали, що в боярських лісах граби ніколи не росли, бо тут піщані й зрідка супіщані ґрунти. І лопати не могли шкребти камінь, бо тут його немає. І зморшки не ховалися під бурим мохом, бо кора у граба гладенька. І глина з насипу не спливала від дощу, бо ґрунти тут не глинисті, а піщані. І, головне, на відстань 6 верст не було потреби робити насип і будувати вузькоколійку на паровій тязі і перевозити з Пущі-Водиці у Боярку 7 паровозиків. Майже 60-річний на той час досвід свідчить, що на порівняно незначні відстані доцільно споруджувати лише вузькоколійки на кінній тязі, а для них насип не потрібний. Шпали — звичайні дрова завтовшки 16—20 см, заковували врівень із землею і закріплюва-

ли на них рейки. Одна конячка, яка йшла поміж рейками, тягла вагонетку з дровами. Саме така вузькоколійка була збудована в роки Першої світової війни. Якби комсомольці 1921 року робили насип у Боярському лісі, то сліди його було б видно ще й тепер.

Про “реалізм” писанини М. Островського є багато фактів. У його романі на чудовому вороньому жеребці на чолі двотисячного загону головорізів “в'їхав” у Шепетівку полковник Голуб і організував грандіозний єврейський погром. У Центральному державному архіві громадських об'єднань України (колишній партійний архів) зберігаються архівно-слідчі справи на Голуба Семена Івановича, уродженця с. Пилява Канівського повіту (фонд 263-57372, заведена чекістами 16 липня 1920 року, 20929 заведена 30 жовтня 1930 року і того ж дня ще одна справа № 63984). Як свідчать ці справи, з листопада 1919 року Голуб жив у Шепетівці в сім'ї свого тестя Паньковського — власника буфету на станції Шепетівка. У цьому буфеті працював тоді і М. Островський і постійно зустрічався з Голубом — командиром сотні січових стрільців, а потім помічником командира полку.

У протоколах, складених чекістами, записано, що Голуб із 1914 року був на фронті і був вісім разів поранений, 1917 року демобілізувався і жив у с. Пилява Канівського повіту. 1918-го підняв повстання проти гетьмана Скоропадського і його союзників німців, потрапив у полон, сидів у Лук'янівській в'язниці та був засуджений до розстрілу. В грудні 1918 року Голуб та інші в'язні Лук'янівської тюрми підняли повстання, їм вдалося визволитися і приєднатися до військ УНР, які вступили у Київ. Голуба призначили сотником і він воював з денікінцями, в липні 1919 року став помічником командира полку Січових стрільців. Вони тривалий час дислокувалися в Шепетівці. Командир Січових стрільців полковник Євген Коновалець був принциповим противником будь-яких, і єврейських також, погромів.

Регулярні війська УНР єврейськими погромами не займалися. Командувач військами УНР С. В. Петлюра вживав надзвичайних заходів для недопущення погромів. Про це свідчать численні історичні документи.

1920 року, коли Червона армія захопила Шепетівку, Голуба 16 липня заарештували, але звільнили з ув'язнення і направили на Туркестанський фронт. Він туди не поїхав і влаштувався агрономом спершу на Бобринецький, а потім Корнинський цукрозавод.

30 жовтня 1930 року його заарештували і звинуватили у неправильних звітах і антирадянській пропаганді. Вирок — розстріл — виконано 13 лютого 1931 року.

В Україні боротьба велася за свободу і незалежність народу, за побудову незалежної держави, і Островський воював проти націо-

нально-патріотичних українських сил, воїнів Української Народної Республіки, паплюжив і оббріхував їх у своєму романі, називав бандитами. Очевидно, Островський знав, що на боротьбу за незалежність України стали тоді не бандити, куркулі й поміщики, а національно свідомі верстви населення, насамперед учителі, студенти, гімназисти старших класів. Написане у романі не має нічого спільного з тим, що було в Боярці насправді. “Як гартувалася сталь” — це брехня. Більшовицький міф про Павку Корчагіна нині не має права на існування. Пропагандистська тріскотня навколо будівництва боярської вузькоколійки, яка не стихає десятки років, не має основи. Островський та його співавтори правдиво змалювали хіба що типове радянсько-більшовицьке нехлюйство і безвідповідальність, невміння організувати роботу, показали, як більшовики штучно створювали надзвичайні труднощі, а потім героїчно їх долали, не шкодуючи навіть життя своїх громадян.

Надія КИР'ЯН
Фото автора

Зі своєю хвилиєю на свій берег

Літературну премію ім. Олени Пчілки заснувало видавництво “Веселка” 1991 року, а вперше її отримала доктор філологічних наук, професор Олена Таланчук за підготовку й упорядкування книжки дитячих творів “Годі, діточки, вам спати” цієї письменниці, просвітянки, члена-кореспондента Всеукраїнської академії наук. Відтоді премію отримали десятки авторів. Із 2008 року у зв'язку з кризою нагороду не присуджували.

Нині премію відродили київські видавці та літератори за допомогою Гадяцької держадміністрації, районної ради та міського керівництва Гадяча. Вручали її у гімназії ім. Олени Пчілки.

У Гадячі глибоко шанують видатну патріотичну родину, тут встановлено пам'ятний знак із барельєфами відомого громадського діяча, публіциста, історика, літературознавця Михайла Драгоманова, його сестри Ольги Драгоманової (у заміжжі Косач) — Олени Пчілки та Лесі Українки. Міська гімназія виборолала право називатися іменем Олени Пчілки, школа № 2 носить ім'я Михайла Драгоманова, готують документи, щоб школа № 4 отримала ім'я Лесі Українки, у місті є бібліотеки, вулиці, названі на честь представників славної родини, пам'ятні знаки видатним землякам.

У день народження Олени Пчілки у Гадячі традиційно відбувається низка цікавих культурних заходів. Ось і цього разу до міста прибули делегації з Києва — з видавництва “Веселка”, Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАНУ, науковці Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка, науково-методичні працівники Полтавського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти ім. М. В. Остроградського, депутати Полтавської обласної ради, краєзнавці, вчителі загальноосвітніх навчальних закладів Гадяцького району. Гості міста відвідали Літературний музей родини Драгоманових, узяли участь в історико-літературних читаннях та урочисто вручили премії ім. Олени Пчілки цього річними лауреатам, а також в обласному літературно-мистецькому святі в Зеленому гаю біля пам'ятника Лесі Українці.

Голова Гадяцької райдержадміністрації, депутат Полтавської обласної ради, заслужений працівник освіти України Володимир Беседа вважає, що об'єднати земляків, допомогти реалізувати їхній творчий потенціал можливо тільки на основі духовно-культурних цінностей, тому тут велике значення надають вивченню історії краю, вшануванню видатних земляків. Так вважають і Олександр Міняйло, голова Гадяцької районної ради, і Тетяна Савченко, міський голова Гадяча, а також усе керівництво міста й району. Відкриваючи історико-літературні читання “Олена Пчілка: через столітній погляд”, Володи-

мир Беседа розповів, що в місті створено історико-краєзнавчий музей, де проводиться значна дослідницька робота, зокрема за напорами “Гадяч — гетьманська столиця”, “Родина Драгоманових”, “Ландшафтний парк Гадяцький”. Минулого року відзначали 170-річчя з дня народження Михайла Драгоманова, упорядкували урочище “Зелений гай”, де жили члени родини, відремонтували бібліотеку, музичну школу. Цього року завершується реконструкція нового приміщення під краєзнавчий музей, виділено кошти на відродження ставка в Зеленому гаю, заплановано організувати кінні прогулянки, які так любила Леся Українка. Нинішня подія — новий щабель у міських заходах.

На історико-літературні читання підготували цікаві й різнобічні доповіді науковці Полтавського педуніверситету: кандидат історичних наук, завідувач кафедри правознавства Тамара Нагорна “Олена Пчілка: людина-борець, людина-космополіт; людина-епоха”; кандидат філологічних наук, професор кафедри журналістики Світлана Семенко “Публіцистичні обрії Олени Пчілки”; кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури Віра Мелешко “Тема інтелігенції у творчому доробку Олени Пчілки”; науковці інституту ім. М. В. Остроградського, ректор інституту Віталій Зелюк “Олена Пчілка і український на-

Лариса Мірошніченко

ціональний рух в Україні XIX ст.”; методисти відділу гуманітарних дисциплін Ольга Коваленко та Ірина Міщенко “Педагогічні погляди Олени Пчілки” та “Просвітиницька діяльність Олени Пчілки”.

Академік НАНУ Микола Жулинський, підсумовуючи виступи доповідачів, зауважив: “Дуже добра у вас традиція культурного осягнення духовних феноменів. Ви органічно живете у цьому матеріалі, переживаєте, переосмислюєте сказане. Бачу, що вловлюєте основну тенденцію, яку впроваджує пізнанням літературної і громадської діяльності Олени Пчілки. Це формування українського суспільства як культурного феномену, що надзвичайно актуально нині. Наші поразки значною мірою пояснюються тим, що у нас політичний фактор виходить на перший план, він не є продуктом культурного розвитку. Сьогодні Олена Пчілка дає нам ко-

лосальну поживу для роздумів і можливість осмислювати серйозні проблеми, які перегукуються з нинішніми подіями. Наша ситуація, можливо, ще загрозливіша, бо додаються проблеми глобалізації, що носять характер неконтрольованої нівеляції, якій важко протистояти.

Найсерйозніша проблема — витворити національну оболонку, яка захищатиме і пропускати, як озоновий шар, лише невеликі частини “глобальної радіації”, що входить у нашу атмосферу. Треба пам'ятати, що ми будемо цікаві світові, коли збережемо свій національний образ”.

Хочеться додати кілька цитат із книжки, написаної майже століття тому, які дивовижно асоціюються з сьогоденніми проблемами: “Виростали ми під чином двох течій: української, протонародної, і російської. Панської. Українська течія — се було наше природне оточення з найменших літ: се були наші няньки, вся наша двірська челядь і її діти, та й вся та гадяцька й повітова людність, що мала взаємини з нашою сім'єю чи з нашим двором. Українська мова й, так би сказати, українська етнографія були нашою природженою течією. А полтавська

людність в ті часи зберігала, звичайно, всі українські особливості ще значно краще, ніж тепер...”

“Що більше ми підростали, то більше вимогала тая московщина. Хоч ніхто нам не казав — “цурайся свого, кидай свою мову”, але це само собою розумілось... “У гостях”, “при гостях”, взагалі з чужими — треба було говорити по-московському, хоч би й з дітьми: з чиймсь “Гришею” або з чужою “Анютою” не можна було говорити так, як з нашим Грицьком або Галею. Це було ясно само собою; і не через те тільки говорила я так, що “не подоба” було говорити з чужими — “по-мужицькому”, а ще й через те, що ті Гриші та Анюти не вміли говорити по-моєму, то їм же трудно, “неподобно” міняти свою мову, приміняючись до мене; то як же можна “стіснати” їх! Це була тая “добрість”, “делікатність” до чужих з руки дитини української, а тим часом дитина чужа ніколи не хотіла подумати, що, може ж, і мені трудно міняти свою мову на чужу”. Хіба не вимагають із нас тепер бути чемними, пристосовуючись? То що змінилось?”

Після проведення конференції голова журі премії директор видавництва “Веселка” Василь Степаненко та представники міської влади урочисто вручили премії Олени Пчілки цього річними лауреатам — співробітникам Інституту літератури Ларисі Мірошніченко, відомій дослідниці життя і творчості Лесі Українки, та її колезі Аллі Ріпенко, які вперше відтворили та видали у “Веселці” авторський варіант останнього твору Олени Пчілки — автобіографічний нарис “Золоті дні золотого дитячого віку...”, провівши ґрунтовні наукові дослідження, віднайшовши в архівах майже повний рукопис, а не знайдені кілька сторінок — за машинописним авторизованим варіантом. До тексту подано детальні примітки та пояснення. У книжці, оформленій Олексієм Базилевичем, подано численні світлини — портрети та групові знімки героїв нариса, пейзажі Полтавщини, які допоможуть читачеві уявити те, про що розповідає письменниця. Деякі з них, зокрема із колекції В. Костюка, друкуються вперше.

“Завдяки таким виданням і авторам ми йдемо зі своєю хвилиєю на свій берег”, — влучно підсуму-

Помер Богдан Ступка

Життя 70-річного актора, лауреата Шевченківської премії, Героя України обірвалося зранку 22 липня у столичній лікарні “Феофанія”, де він провів останні чотири місяці. Богдан Сильвестрович тяжко хворів. Він хотів померти у той самий день, що і його мама — Марія Григорівна. Вона пішла з життя у ніч з 23 на 24 липня 2007 року.

Прощання зі Ступкою відбулося у вівторок на сцені Театру імені Івана Франка. Поховали його на Байковому цвинтарі в Києві. Похорон був організований на державному рівні.

Богдан Ступка народився 27 серпня 1941 року в селищі Куликів Жовківського району Львівської області. 1948 року сім'я переїхала до Львова.

Не вступивши до політехнічного інституту, Ступка працював учнем слюсаря, потім фотографом в астрономічній лабораторії (лаборант-обчислювач на перемінних зірках). Був ведучим у джаз-бенді Медікус. 1961 року закінчив студію при Львівському УАДТ імені М. К. Заньковецької.

З 1963 до 1966 року Богдан Ступка служив в ансамблі пісні і танцю Прикарпатського військового округу (працював конференсьє і читцем). З 1961 до 1978 року був актором Львівського УАДТ імені М. К. Заньковецької. З 1967 року член Спілки театральних діячів України.

1978 року був зарахований до трупи КУАДТ імені І. Я. Франка. 1984 року закінчив КДІТМ імені І. К. Карпенка-Карого за фахом “Театрознавство”. З 1999 до 2001 року

Ступка обіймав посаду міністра культури і мистецтв України в уряді Віктора Ющенка.

З 2001 року і до останніх днів Ступка був художнім керівником Національного академічного драматичного театру ім. Івана Франка. З 2006 до 2010 року — художній керівник акторського курсу в КНУТКіТ ім. І. К. Карпенка-Карого. 2009 року став президентом Київського міжнародного кінофестивалю.

За всю кар'єру актор зіграв понад 100 ролей у кіно. Працював із кінорежисерами Отаром Іоселіані, Кшиштофом Зануссі, Єжи Гофманом, Режисом Варньє, Юрієм Ілленком, Кірою Муратовою, Сергієм Бондарчуком, Володимиром Бортком, Павлом Чухраєм, Дмитром Месхієвим. У списку ролей Б. Ступки — гетьмани Іван Брюховецький (“Чорна рада”), Іван Мазепа (“Молитва за гетьмана Мазепу”), Богдан Хмельницький (“Вогнем і мечем”), а також Тарас Бульба (“Тарас Бульба”), Чингісхан (“Таємниця Чингісхана”), Олександр Керенський (“Червоні дзвони”), Борис Годунов (“Кремлівські таємниці”), Остап Вишня (“Із життя Остапа Вишні”).

У серпні 2011 року, незадовго до 70-річчя, йому було присвоєно звання Героя України.

Центральне правління ВУТ “Просвіта” ім. Тараса Шевченка, редакція тижневика “Слово Просвіти” глибоко сумують з приводу передчасної смерті видатного українського актора, лауреата Шевченківської премії, Героя України Богдана Сильвестровича Ступки. Вічна йому пам'ять!

Пам'яті Василя Лісового

20 липня 2012 року в Києві після тяжкої хвороби помер філософ, організатор українського самвидаву в 1960—1970-х роках Василь Лісовий.

Василь Лісовий народився у с. Старі Безрадиці Обухівського району Київської області у селянській родині. 1962 року закінчив історико-філософський факультет Київського університету, викладав філософію в Тернопільському медичному інституті. Від 1969-го — співробітник Інституту філософії АН УРСР. 1971 року захистив кандидатську дисертацію на тему “Логіко-філософське дослідження побутової мови”.

Самвидав розповсюджував із 1961 року. Від 1966-го, паралельно з науковою роботою, інтенсивно організовував його виготовлення, зберігання та розповсюдження серед аспірантів і в студентському середовищі. Лісовий — автор самвидавної статті “Лист виборця Антона Ковалія”.

Хвиля арештів інтелігенції 1972 року підтовхнула Лісового до відкритого протесту. Разом з Євгеном Пронюком видав № 6 (“київський”) самвидавного журналу “Український вісник”, відновленого ними з метою дати громадськості інформацію про заарештованих і відвести від них звинувачення у виданні попередніх випусків. Лісовий також написав “Відкритий лист членам ЦК КПРС і ЦК КП України”, який призначався для розповсюдження в самвидаві.

Лісовий устиг 5 липня відіслати один власноруч надрукований примірник на ім'я

Л. Брежнєва, один — віднести до відділу листів ЦК КПУ на ім'я В. Щербицького, один — вручити секретареві парткому Інституту філософії. 6 липня В. Лісового викликали в Інститут і затримали, 8-го виключили з КПРС, а 9-го заарештували.

Лісовий не вважав себе винним у скоєнні злочину. Київський обласний суд 6 грудня 1973 року засудив його до 7 років позбавлення волі в таборах суворого режиму та 3 років заслання за ст. 62 ч. 1 КК УРСР “Антирадянська агітація і пропаганда”.

Звільнений у липні 1983 р. Працював науковим співробітником Музею історії Києва (1983—1987), учителем Великодмитрівської школи Обухівського р-ну (1987—1989). У 1989 р. ВАК СРСР відновив науковий ступінь кандидата філософських наук. 1989 р. реабілітований, у 1990-му поновлений на роботі в Інституті філософії НАН України, від 1997 р. В. Лісовий — завідувач відділу історії філософії України цього інституту.

Викладав філософію на посаді професора в Київському міжнародному університеті та в Києво-Могилянській академії.

Указом Президента України від 26 листопада 2005 р. нагороджений орденом “За заслуги” III ступеня.

**“Українська правда”,
“Історична правда”**

Колектив газети “Слово Просвіти” висловлює щирі співчуття Олені Володимирівні Шульзі з приводу непоправної втрати — смерті батька **Володимира Калістратовича МАРЦИНЮКА**.

— *Пане Вальтере, згідно з інформацією на сайті NASA, Ваш “космічний факс” — Payload Specialist. Що це значить?*

— Під час космічних польотів хтось із членів екіпажу керує кораблем, а хтось виконує певні завдання, технічні або наукові. Я займався наукою. Для цього до корабля приєднується спеціальна кабіна — космічна лабораторія, де космонавти-науковці можуть проводити дослідження. За один політ ми здійснили 88 дослідів!

Що це були за досліді? Власне, з усіх можливих галузей науки. Фізика, матеріалознавство, біологія, медицина, астрономія... Їх запропонували вчені з різних куточків світу.

Наш політ так і називався: “Космічна лабораторія” (STS—55). 1993 року екіпаж із семи осіб (німців було двоє) вирушив у космос на шатлі “Коламбія”. Я був у космосі 9 днів.

— *А які наукові галузі цікавлять особисто Вас?*

— Взагалі я фізик. Диплом захищав у Кельні, потім писав наукову роботу з фізики твердих речовин. Працював у наукових лабораторіях у Сполучених Штатах. Простими словами пояснити, які саме дослідження я проводив у космосі, складно, скажу лише, що йшлося про магнетики.

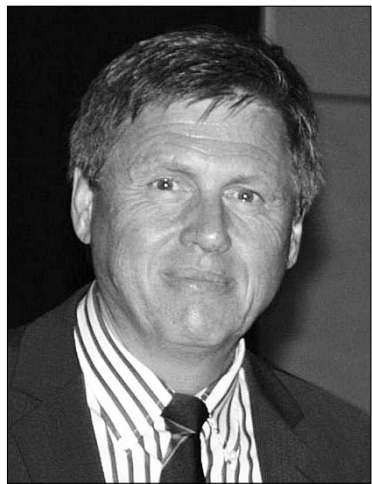
Те, чим я займаюсь тепер, аж ніяк не пов'язане з тими дослідженнями. Нині я не фізик, а інженер, викладаю космічні технології в Мюнхенському університеті на факультеті механіки.

— *Як науковці потрапляють до космосу? Має ж бути певний відбір?*

— О, дуже просто! Ми подаємо заявку до NASA, нас обирають, ми відлітаємо. Утім, звичайно, ще довго визначають, які саме досліді проводитиме в космосі конкретний учений, потім тривалий період підготовки, у моєму випадку — три роки. Уявіть, усе це — заради тижня у космосі! Цей тиждень визначив моє подальше життя...

— *У дитинстві Ви мріяли про космос?*

Ульріх ВАЛЬТЕР: «Україна — космічне майбутнє Європи»

Погодьтеся: нечасто Україну відвідують іноземні космонавти. Зазвичай зустрічі й перемовини щодо аерокосмічної галузі відбуваються за зачиненими дверима, а журналісти й громадськість отримують лише ретельно виважені крихти інформації. У цьому сенсі нам неймовірно пощастило: ми спілкувалися зі справжнім іноземним космонавтом у неформальних умовах.

Пан Ульріх Вальтер — один із небагатьох космонавтів німецького походження. Живе і працює у Мюнхені. У космос літав як науковець лише раз — 1993 року, але у космічній галузі працює вже понад два десятиліття.

До України пан Вальтер приїхав на запрошення Малої академії наук України у рамках розбудови амбітного двостороннього проекту — Німецько-українського дитячого аерокосмічного університету. Діти 13—16 років, які виявили особливі здібності у математиці й природничих науках, отримають можливість відвідати космічні центри і наукові музеї Німеччини й України, поспілкуватися з однолітками зі схожими зацікавленнями, а також зустрітися з космонавтами і науковцями. З українського боку проект патрує член Спостережної ради МАН, перший український космонавт Леонід Каденюк, з німецького — Ульріх Вальтер.

— Звісно, ні. Були 1960-ті, німці до космосу не літали. У світі було лише дві космічні держави — Сполучені Штати і СРСР. Не було навіть про що мріяти... Та коли я почув, що Німеччина заявила про намір узяти участь у космічній програмі, то одним із перших подав заявку.

Тепер у нас є власний Космічний центр із відділеннями у Штутгарті, Брауншвайгу, Геттінгені, Кельні й Оберпфалленгофені. У Кельні міститься Європейський тренувальний центр для космонавтів, створений 1990 року. А надсучасні німецькі супутники нині запускають ракети українського виробництва “Дніпро”.

— *Повернімося до Вашого дитинства. У ті часи космос був доволі популярною темою. Перший супутник, перша людина у космосі, перші кроки Місяцем... Діти захоплювались космонавтами, хотіли бути на них схожими. Нині — зовсім інша картина. Чому космос перестав бути модним?*

— Справді, це було щось нове, це захоплювало. Можливо, саме тому у космонавтів було тоді стільки фанатів. Нині ж космос пов'язаний з наукою, а наука — це копітка праця, не кожному до душі. Авжеж, якщо ми долетимо найближчим часом до Марса, як тоді, у шістдесяті, до Місяця, то космос знову стане надзвичайно популярним.

Я не вважаю, що космос аж такий нецікавий молоді. У мене чимало студентів, усі вони дуже вмотивовані, талановиті й хочуть працювати. І постійно запитують: як потрапити до космосу? Хтось скаже: та це ж дрібка людей, що вони можуть? Але не треба багато людей, оця дрібка й “шттовхатиме” галузь.

— *Ваша участь у проектах Малої академії наук України — це спроба підвищити зацікавленість дітей і молоді космічною галуззю, відродити колишнє захоплення мужністю космонавтів. Я правильно розумію? Чому Ви погодилися взяти участь у цьому проекті?*

— Відколи я став космонавтом, вважаю своїм обов'язком працювати з дітьми, давати їм підстави цікавитися космосом. А задуманий українськими колегами проєкт, по суті, спрямований на те саме, отже, цілком природно, що ми поєднали зусилля. Німецький музей — найбільший науковий музей Європи, Оберпфалленгофен — дуже цікавий космічний центр; показати дітям, які ще не визначились, ким будуть, якою стежкою підуть, ці дві, без перебільшення, наукові перлини, — велика і потрібна справа. Зокрема для України, мешканці якої, на жаль, не можуть похвалитися великими можливостями подорожувати світом. Цілком може бути, що ця поїздка визначить подальшу долю дітей і хтось із них стане космонавтом або працюватиме в аерокосмічній галузі! Тим паче, що це талановиті діти, які писали роботи з фізики, математики, інших точних наук. Для них це справді великий шанс. Я дуже шаную Малу академію наук України за цю роботу.

— *Колись Україна була важливою частиною космічної надпотуги — СРСР. Тут проектувались і будувалися ракети й супутники, тут народжувалися майбутні конструктори і космонавти. Нині частка України у світовій космічній галузі дуже незначна. Чи стане Українці сил, на Вашу думку, повернути собі втрачені рубежі?*

— Звичайно, я ще дуже мало знаю про Україну, але мій досвід доводить, що у країнах, які міцно стоять на ногах — скажімо, в Індії та Китаї — космічна галузь розвивається і посідає одне з пріоритетних місць. Тому якщо Україна хоче бути шанованою в світі державою, вона змушена буде піти таким самим шляхом.

— *Яка держава, на Ваш погляд, є нині “найкосмічнішою”?*

— Дуже важливо, щоб народи світу дивились уперед, у майбутнє, щоб вірили в краще майбутнє. Саме такі народи, такі держави можуть називатися “космічними”. Озираючись, які країни майбутнього ми побачимо? Це насамперед Сполучені Штати, Китай та Індія.

— *А Євросоюз?*

— На жаль, якщо не рахувати Україну, європейські нації старіють. А старим людям майбутнє нецікаве. Їх більше хвилює минуле. Саме в цьому, на мій погляд, українці дуже відрізняються від інших європейців. Ви дивитесь у майбутнє, у краще майбутнє. Це я спостерігав під час захистів дослідницьких робіт учнів — членів МАН.

— *Отже, підсумовуючи, чи можна сказати, що Україна — це майбутнє Європи... принаймні в аерокосмічній галузі?*

— Так! Розумієте, навіть у такій технологічно розвиненій державі, як Німеччина, хоч і достатньо вмотивованих студентів для розвитку аерокосмічної галузі, все ж решті суспільства до космосу байдуже. А в Україні є й вмотивовані діти, молодь, і великий загальний людський інтерес до космосу. Космічні подорожі — справа молоді.

Спілкувався Іван РЯБЧИЙ

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Запрошуємо до участі в конкурсі

З 1 липня до 15 жовтня 2012 р. триватиме прийом творчих робіт на здобуття премії імені Василя Симоненка. Премія присуджується: а) за кращу першу поетичну збірку (поетичний дебют); б) за кращий художній твір (поезія, проза, драматургія) громадського звучання.

До участі в конкурсі допускаються твори чи привірняні до них публікації в літературних часописах, надруковані протягом останніх трьох років, не відзначені іншими преміями, які здобули високу оцінку літературної критики, громадськості, широкого кола читачів. Мова творів — українська.

Пропозиції й матеріали надсилати за адресою: Черкаська обласна організація НСПУ, вул. Хрещатик, 219, м. Черкаси, 18 000. Тел. (0472) 37-73-54.

Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

В. о. головного редактора
Євген БУКЕТ
Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК

Заступники головного редактора
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47,
Євген БУКЕТ
279-39-55

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел/факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК
Відділ просвітницької роботи
Надія КИР'ЯН
270-55-57
Відділ культури
Микола ЦИМБАЛЮК
279-49-47

Відділ коректури
Тетяна ЩЕРБАК
Ірина СТЕЛЬМАХ
278-63-69
Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК,
Олег БЕССЬКИЙ
278-63-69

Кореспондент
Уляна ВОЛІКОВСЬКА

Черговий редактор
Надія КИР'ЯН
Бухгалтерія
279-41-46
Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosivity.org
http://prosvitanews.org.ua

Видруковано з готових фотоформ
у ТОВ “Поліграфцентр” у середу.

Наклад у липні — 18 800

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов'язкове.
Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617

Наше лихо — давнє й сьогочасне

Анатолій ШЕВЧЕНКО,
письменник

Минуло понад 20 років від дня проголошення незалежності України, а сподіваної радості з цього приводу нема. У чому ж річ? Мимоволі пригадується давня оповідь про те, як пророк Мойсей 40 років водив пустелею іудеїв з єдиною метою: аби люди позбулися усього рабського в душах — почуттів приниженості та меншовартості, схильності до холоуїства.

Українців якесь нечиста сила (у неї, власне, є ймення — але про це згодом) водить уже понад три з половиною століття (від Переяславської угоди 1654 року). Рідною землею, щоправда, водить, зате й із метою, цілком протилежною Мойсеевій: аби наш народ забув про честь і гідність, став слухняним виконавцем чужої волі, щоб це був уже не народ, а, як пророчив Тарас Шевченко, “раби, подножки, грязь Москви”. А ось вам і обіцяне ім’я “нечистої сили” — малоросійство.

Слова такого, може, й не існує, але проблема, ним означена, — наше лихо, давнє й сьогочасне. Саме малоросійство — головна причина всіх драматичних поразок України в боротьбі за незалежність. Гадаю, настав час визнати численні заслуги малоросів на ниві нищення України і пропонувати запровадити для них особливу нагороду — орден полковника Носа, того, який ще далекого 1708 року під час шведсько-російської війни провів таємним підземним ходом загін князя Меншикова в оточений ворогом Батурин. Там хоробрі царські вояки влаштували справжнє пекло: убивали жінок, дітей, навіть немовлят — брали за ноги і били головами об кам’яні мури. Так гартувалася “одвічна дружба двох народів”.

Давно не можу зрозуміти, чого наші національні лідери

— за винятком кількох осіб — не надають належного значення загрози України від малоросійства. Адже про неї з тривогою і боєм ще на початку ХХ ст. писав наш видатний поет і мислитель Євген Маланюк.

А ось правителі московського царства, які “пріращівали” свої володіння за рахунок земель інших народів, відразу збагнули, що з українцями нічого не зобиш, доки живе українська мова. І заходилися нищити її усіма можливими способами. Першим став цар московської держави Алексей Михайлович на прізвисько Тішайший, той самий, що 1654 року учинив переяславську оборудку з гетьманом України Б. Хмельницьким. Це про нього Тарас Шевченко писав: “Великий, славний, та не дуже”. Цар наказав своїм емісарам в Україні палити українські книжки, і це нищення тривало аж до

1917 року, коли постала Українська Народна Республіка.

Після більшовицького погрому УНР і встановлення радянської влади боротьба з українством, українською мовою та українською історією — в різних формах, але переважно насильницьких — тривала аж до 1991 року.

Хоч як дивно, але в часи незалежності наступ на українську мову тільки посилювався. Він сягнув апогею 5 червня 2012 року, коли Верховна Рада в першому читанні ухвалила законопроект регіоналів С. Ківалова і В. Колесніченка “Про засади державної мовної політики”, що дає право в усіх регіонах України запровадити статус російської мови як регіональної. Це прямий шлях до встановлення державного статусу російської мови в Україні, і не як другої мови, а як першої. Законопроект 3 липня 2012 року без будь-якого обговорення був ухвалений Верховною Радою у другому читанні (якого, по суті, не було). І якщо Президент підпише цей документ попри протести, що прокотилися всією Україною і навіть за кордоном, де є українська діаспора, його рішення стане останнім цвяхом, забитим у домовину української мови.

Регіонали зі своїми однодумцями комуністами і хисткими литвинівцями з Народної партії затумують людям мізки, мовляв, нічого страшного не сталося. Тим часом Президент В. Янукович 8 червня 2012 року перед початком чемпіонату Європи з футболу звернувся до гравців збірної України російською мовою, продемонструвавши усім громадянам, як воно далі буде.

Час, відведений історією для українців, уже майже вичерпаний. Якщо ми не отямимося, то зникнемо з лиця землі, як те плем’я аварів-обрів, спогад про яких тільки й залишився на цій землі, що у літописній приповідці: “Погибоша, аки обри”.

Фото Євгена Букета

Луцькі маршрутники боротимуться із суржи́ком

Лілія БОНДАР

Тепер у маршрутних таксі Луцька трічі на день звучатиме українська поезія: начитали її спеціально для проекту “Почувайся європейцем — розмовляй українською!” відомі волиняни. Про це розповіли організатори та учасники заходу на прес-конференції, присвяченій старту кампанії.

За задумом, у маршрутках вмикатимуть аудіозаписи літературних творів у виконанні відомих на Волині людей. Деякі читатимуть власні твори, деякі — поезію та прозу українських класиків і сучасних письменників. Наприкінці кожного ролика звучатиме гасло: “Почувайся європейцем! Розмовляй українською!”. Більшість автоперевізників Луцька погодилася підтримати цей проект.

“Радіостанція підтримуватиме такі проекти, бо українська мова є найбільшою цінністю української нації. Аудіозаписи із зачитаними віршами виходитимуть в ефір радіо “Луцьк” о 7.50, 11.50 та 19.50. Записаного вистачить на три місяці”, — повідомила заступник генерального директора Волинської обласної держтелерадіокомпанії Юлія Романюк.

Серед учасників проекту — артистка Волинського музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка Світлана Органіста, поетеса Ніна Горик, лідер гурту “ТАРТАК” Олександр Положинський, лідер гурту “ФІОЛЕТ” Сергій Мартинюк, співачка Алла Опейда, проректор з навчально-виховної роботи ВНУ ім. Лесі Українки Ірина Констанкевич.

Сергій Мартинюк заявив, що одне з головних завдань кампанії — боротьба із суржи́ком, який домінує у спілкуванні сучасної молоді. “Музичний контент усіх радіостанцій російський. Мета цього проекту — звернути увагу молоді на те, що вона говорить і як говорить. Це проект-традиція, який треба поширювати на інші міста України”, — повідомив лідер гурту “Фіолет”.

Світлана ОРЕЛ,
м. Кіровоград

Третина текстів тут — українською, решта — російською. Не беруся аналізувати їх з точки зору літературної критики, тим більше, що якість творів різних авторів часом дуже контрастна. Складається враження, що укладачі не переймалися добром текстів, а пхали у книжку все, що їм запропонували. Або вибір був дуже вже обмежений...

Впадає у вічі інше — загальний невисокий рівень творів. Гумор голови правління обласної організації КЛУ Анатолія Юрченка, як на мене, просто висмоктаний з пальця і не те що не смішить — справляє сумне враження. І якщо його шкідливі на соціальну тематику ще можна якось, хоч у власній уяві, пробувати дотягти до рівня гумору, то “Непоправима класика”, де автор намагається героїв класичних творів якось сумістити з... унітазом, напрошується на категоричний висновок... Власне, Анатолій Юрченко охарактеризував таку творчість своїм же рядком: “Смешный автор, честное слово! Он даже сам не понял, что написал”.

Якщо говорити про гумор, можна навести приклад іншого автора — Анатолія Курганського: “...Дитинство, наче птиця, пролетіло, і колисає зорі синє небо, й мене в моїм дворі — прибуле тіло...” або “На лиці, боротьбою змужнілі, Ніжно гріється вся моя доля”. Проблема тільки у тому, що це не гумор, а лірика! І скільки не “...потів у книгарні” автор, а так і не здобувся не лише на талант, а й на елементарне відчуття рідного слова.

Подібних цитат можна навести чимало, хоч є в альманасі і твори більш-менш пристойного рівня. Та немає того, що згадала Людмила Ніколаєвська у вірші “Памяти Вознесенского”: “Голос поэта на грани пророчества”. У Вознесенського, справді, багато таких рядків. У російськомовних авторів України — мало. Звичайно, є дуже яскраві таланти — Борис Чичибабін, Леонід Вишеславський, Леонід Кисельов... Але смію стверджувати, що найбільш вражаючі їхні рядки — про Україну,

Якби комп’ютер навчити складати фентезі, у нього вийшло б не гірше, а краще...

...за російськомовних Олді. Це — цитата із гострої полемічної статті відомого російського політолога Андрія Окари “Запах мертвого слова”. У ній ідеться про роль, місце і долю російськомовної літератури в Україні. Згадати про неї змусив альманас обласної організації Конгресу літераторів України “Літературна Кіровоградщина”, який нещодавно побачив світ у видавничо-поліграфічному центрі “Імекс-ЛТД”.

українську мову, навіть покайного характеру. Трагічний поет Леонід Кисельов буквально в останні дні свого дуже короткого земного життя дійшов висновку: “...Что все на свете — только песня на украинском языке”.

Але більшість авторів російськомовних творів тяжіє до масової культури. Молодь читає їх і, мабуть, вважає, що це і є справжня російська література. Не чіпаймо класику, але візьміть до рук твори сучасників — Валентина Распутіна, Василя Белова, Віктора Астаф’єва, Бориса Козакова і відчуйте різницю. Це — зовсім інша мова, інша енергетика — сильна, потужна, хвилююча. Адже слово — явище не тривіальне, не буденне, а містичне, космічне. Якщо воно відірване від рідного ґрунту, від енергетики тієї землі, де народилося, воно невідворотно втрачає силу. І талант, навіть справжній, не може реалізуватися на повну силу, якщо він послуговується мовою-функцією, що виражає смисл, але сама по собі не є смислом. Не кажучи вже про тих “творців”, хто отруєний імперською ідеєю і намагається підсилювати так званий єдиний політично-культурний простір.

Не можу не процитувати того ж Окару: “Украинский русский — вовсе не великий и могучий язык, а убогое аргюжно и восточно-украинских технополисов, торжествует над ставшим элитарным языком украинским. ...Поэтому украинские русскоязычные авто-

ры достойны всяческого сочувствия — они находятся на географической, лингвистической и художественной периферии как русской, так и украинской культуры: для первой — они бедные родственники из провинции, для второй — отступники и вырожденцы”.

Те, що до російськомовних авторів альманаху КЛУ приєдналися здебільшого малоспроможні у художньому плані, а подекуди просто карикатурні російськомовні, такі, що не мають шансів потрапити до видань, підготовлених більш-менш професійно, ще одне свідчення маргінальності цього явища. Як і те, що укладачі, очевидно, усвідомлюючи слабкість текстів, запропонованих читачеві, намагалися підпертися творами аналогічних авторів з інших регіонів. Тож упорядникам треба було дати альманахові іншу назву. Бо літературна Кіровоградщина — зовсім не те, що вони видали. Наш край, можливо, як жодний інший, багатий літературними талантами, серед них чимало й на рівні пророцтва.

Звісно, людини, яка хоче творити будь-якою мовою, не можна так чи інакше перешкодити. Це її вибір. Але він перестає залишатися тільки її, коли створене виходить на люди, починає впливати на інших. І тут постає питання — хто видає, яким коштом? Не сумнівайтеся — проект профінансував фонд “Розвиток Кіровоградщини” (ще й у “...рамках ініціативи голови обласної дер-

жавної адміністрації Сергія Ларіна “Література рідного краю”), яким опікується Олександр Шаталов. Той самий, чий портрет сьогодні розвішаний по місту скрізь і всюди, хто придумав соціальні магазини, ціни в яких на більшість товарів такі ж, а то й вищі, ніж у супермаркетах, але за покупку вимагають анкетні дані, щоб потім слати нужденним людям “листи щастя” — примітивну агітацію за кандидата в народні депутати, коли виборча кампанія офіційно ще й не почалася. Це — людина, яка демонстративно цурається української мови, хоча добре знає її (коли чиновника вищого рангу зробила йому зауваження, відразу перейшов на українську). Це людина тієї влади, яка розставила “смотрящих” на всіх великих фінансових потоках і мільярдами розграбує Україну, а нам підкинула закон про регіональні мови, а суть — про російську. Щоб гризлися.

Така реальність. І все ж на тлі усього цього мене не полишає здивування і німе запитання: чому російськомовні люди, хай не всі, але ж ті, що небадужі до слова, не відчувають цього, не проявляють елементарної солідарності з українською мовою, яка, гноблена віками, нині найперше потребує підтримки? Невже такою сильною, непереборною стала для них їхня штучна, нав’язана імперією, ідентичність? І невідомо, чи розуміють, що тримаючись за неї, рубають гілку, на якій сидять? Бо роз’єднаність нації, суспільства призводить тільки до результату, який ми спостерігаємо нині. Дай Боже, аби не до гіршого.

Та й враховуючи темпи технічного прогресу, до того, як комп’ютери навчать складати белетристику, залишилося зовсім мало часу...

— **Пане Володимире, нам доведеться зробити несподіваний, але вкрай потрібний відступ, адже реалії життя стрімко вриваються в наші плани. Маю на увазі мовний закон...**

— Ні я, ні майже всі інші члени нашої депутатської групи не голосували за цей законопроект. Адже він зовсім не про статус регіональних мов, як озвучується, а про пригноблення, обмеження та створення гетто для української мови — називаймо все своїми іменами. Як за це можна голосувати?! У відповідь на брутальність щодо нашої рідної мови закликаю всіх відтепер говорити виняткову українською!

Є те, що може зробити кожен із нас, — не дати вмерти українській у своєму житті: **ГОВОРИ УКРАЇНСЬКОЮ, ДУМАЙ УКРАЇНСЬКОЮ, ПИШИ УКРАЇНСЬКОЮ, — БО ТИ ЖИВЕШ В УКРАЇНІ!**

— **Серед наболілих проблем суспільства — ситуація в українському селі. Те, що воно, виснажене десятиліттями попередньої політики, потребує величезної підтримки, — однозначно. У Вас є своє цікаве бачення цієї проблеми.**

— На перший план я ставлю самоорганізацію населення сільських громад.

— **Вас не влаштовує нинішня ситуація?**

— А як вона може влаштувати, коли сільська громада, що є основою суспільного життя села, по суті, безправна. Люди нарешті повинні зрозуміти: багато залежить від них, їхньої ініціативи, уміння об'єднуватися заради вирішення проблем. Ідеться насамперед про соціальну сферу села.

— **На яку вкрай занедбану, якщо не сказати — “добиту”, ділянку соціальної сфери Ви звернули б особливу увагу?**

— На охорону здоров'я. За 20 років незалежності соціальні стандарти в Україні загалом впади до рівня країн третього світу. А якщо говорити про медицину, то вона в Україні взагалі фінансується за залишковим принципом. Поки що, без системної боротьби з тіньовим сектором економіки, коштів у бюджеті для медицини не вистачатиме й далі. Тому єдиний вихід — масштабне поширення принципів самоорганізації населення у медичній сфері.

— **Але ж останнім часом точиться широка дискусія щодо запровадження страхової медицини?**

— У районах і селах, де панує безробіття, система медичного страхування, заснованого на збільшенні відрахувань за найманих працівників, не матиме об'язного ефекту.

— **У сільській медицині стільки проблем, що невідомо, за яку браться найперше.**

— За профілактику захворювань! Світова практика довела, що це один із найважливіших елементів збереження життя, зменшення витрат на лікування. Але у нас чомусь саме цей елемент медицини чи не найгірше розвинений на селі.

— **Ви взяли за доволі непросту справу. Очевидно, має допомогти чималий досвід благодійницької діяльності?**

— Свого часу я очолював найбільший за напрямками і фінансуванням фонд країни — Український фонд соціальних інвестицій. Це був проект Світового банку. Ставши 2007 року народним депутатом України, вирішив розпочати такий благодійний проєкт, який привів би нас до того, про що так багато нині говорять

— громадянського суспільства. Мені здається, що цієї мети можна досягнути через формування нової культури допомоги ближньому — благодійної діяльності, меценатства, залучення широкої проектної підтримки для бідних верств.

Разом із моєю командою створили Всеукраїнський фонд “Інститут соціальних проєктів”, стали співзасновниками Міжнародного фонду “Інститут соціальних проєктів”, що діє на території США, відкриватимемо власні представництва в Європі та Росії. Усе це заради України та її громадян.

Зараз реалізуємо проєкти “Допоможемо дітям разом”, “Рука допомоги”, “Світ без кордонів” тощо. Безумовно, нам нелегко фінансово, досі ми не шукали партнерів серед бізнесу. Тому й фінансування ще недостатнє, але все попереду. За деякий час роз-

Володимир КАПЛІЄНКО: «Рука допомоги українському селу вкрай потрібна»

Наш співрозмовник — народний депутат України Володимир КАПЛІЄНКО (депутатська група “Реформи заради майбутнього”).

горнемо всеукраїнський соціальний проєкт, який охопить усі сільські території України.

— **Як Ваш Благодійний фонд “Інститут соціальних проєктів” підтримує територіальні громади сіл?**

— Ми взяли цілком конкретний напрям — побудова життєздатної, самоорганізованої системи медичного захисту. Для реалізації масштабного задуму Фонд обрав кілька районів Житомирщини, які мають добрий потенціал самоорганізації та відчувають нестачу державної підтримки — Андрушівський, Ружинський, Попільнянський, Бердичівський.

Фонд розпочав акцію під промовистою назвою “Рука допомоги”, мета якої — довести громаді, що можна починати покращувати здоров'я без капіталів і бюджетного фінансування.

— **Розкажіть детальніше про цю акцію.**

— Проєкт “Рука допомоги” реалізує Всеукраїнський благодійний Фонд “Інститут соціальних проєктів” і Міжнародна асоціація благодійників. Розрахований на 2 роки і має охопити 30 % сільських територій України. Проєкт покликаний створити умови для підвищення рівня ініціативності сільських громад у сфері медичного захисту та значно підвищити показники диспансеризації (профілактичних медичних обстежень) на селі.

Перший етап ініціативи розпочався на Житомирщині. 17—18 березня 2012 року була проведена перша акція в Андрушівці, згодом акції відбулись у Ружинському, Попільнянському та Бердичівському районах. Десятки лікарів приймають пацієнтів у центральних районних лікарнях і селищних амбулаторіях. Наразі на Житомирщині в усіх зазначених районах проводяться повторні акції.

За результатами акцій “Рука допомоги” на Житомирщині надано близько 9000 медичних консультацій від лікарів вищої категорії з Києва та обласних центрів Ук-

раїни, усім учасникам видано необхідні ліки, районні лікарні отримали медичне обладнання та гуманітарну допомогу. Проведено масштабне соціологічне дослідження якості життя та якості медицини, що стане основою для моїх законодавчих ініціатив, спрямованих на розвиток територіальних громад.

— **Що ще пропонуєте для активізації місцевих громад із захисту здоров'я населення?**

— Обирати так званих медичних старост. Виявилось, на місцях є люди, що можуть узяти на себе супровід громадської медицини: місцевий голова, місцевий лікар чи будь-яка порядна, ініціативна людина, якій довіряють мешканці району чи села. Звичайно, і для фінансування власної профілактичної медицини потрібні певні кошти. Тож громади можуть створювати місцеві каси. Така практика успішно діє у європейських країнах, зокрема в Німеччині. А на початковій стадії це вже здійснюється на Житомирщині: незначні суми внесків від кожного мешканця дають необхідні для медичної профілактики кошти, особливо за умови засотування запропонованого нами формату як на акціях “Рука допомоги”.

Перед громадою стоїть багато інших завдань, допомоги у реалізації яких взявся Фонд “Інститут соціальних проєктів”. Серед них — правова освіта місцевих медичних працівників і кураторів, поліпшення комунікацій із мешканцями районів, допомога сільській громаді у налагодженні тісної співпраці з іншими благодійними організаціями, фондами та лікарнями-волонтерами, зокрема з міжнародними.

— **Ця справа потребує і законодавчого забезпечення?**

— Як депутат парламенту, найближчим часом розроблю і подам до Верховної Ради України законопроект про медичну самоорганізацію населення. У всьому світі стан здоров'я громади визначає успішність державної полі-

тики, але коли держава цього не розуміє, громадяни самі дбають про себе, і ми збираємося їм у цьому допомогти.

Загалом наш проєкт “Рука допомоги” складається з чотирьох етапів: проведення пілотних акцій і пошук місцевих лідерів; відбір найактивніших територіальних громад і навчання місцевих медичних старост; проведення громадами медичних акцій спільно з фондом, місцевими лікарнями, органами самоврядування; юридичне оформлення партнерства між громадами й органами місцевого самоврядування. Включення до місцевих бюджетів витрат на підтримку ініціатив громадян.

Важливість розвитку профілактичної медицини важко переоцінити. Фахівці нашого Фонду провели під час акції соціологічні дослідження (проанкетовано близько 1800 осіб). Результати досліджень показали, що мешканці сіл відчують нестачу у багатьох медичних фахівцях, витрачають майже половину сімейного бюджету на лікування, в 95 % випадків звертаються по медичну допомогу лише у разі загострення хвороб. Так далі не повинно бути.

— **Добре було б, аби Вашу ініціативу підтримало якомога більше благодійників в Україні.**

— “Інститут соціальних проєктів” уже зібрав разом чимало фахівців і матеріальну підтримку, об'єднав навколо спільної справи такі благодійні організації, як “Духовне відродження”, “Серце до серця”, Міжнародний фонд сприяння розвитку медицини, “Міжнародний християнський фонд”, Благодійний фонд “Тріумф серця”. І я звертаюся до меценатів, донорів, благодійників та всіх небайдужих українців: запрошуємо долучатися до нашої акції. Якщо ви маєте ресурси — фінансові, трудові, будь-які інші — звертайтеся до нас, ми знаємо, в який спосіб найбільш якісно донести вашу допомогу до тих, хто її потребує. Ми хочемо, щоб у сільській місцевості хво-

рих не було, а ситуація, коли кожна четверта родина не може мати дітей (теж дані нашої статистики), залишилась у минулому.

— **Пане Володимире, повернімося до Вашої депутатської діяльності. Які напрями парламентської роботи Вас особливо цікавлять як народного депутата?**

— Хочу встигнути скрізь. Встигаю і разом із нашою депутатською групою “Реформи заради майбутнього” чітко реагувати й не пропускати законів, які можуть нанести реальну шкоду державі або її громадянам. Під нашим тиском суттєво змінено закони про державну службу, про теплопостачання, про вибори депутатів місцевих рад і Верховної Ради, Податковий кодекс. Боролися “до останнього набою” за інший шлях розвитку пенсійної та медичної реформ. Є приклади проєктів законів, які були заблоковані саме через нашу активність, зокрема закони про державні закупівлі, про біометричні паспорти, про ринок земель, про реалізацію військового майна.

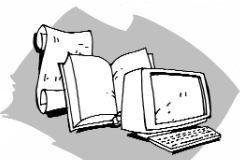
Згадую, як билися за закон про ринок земель. Я — автор концепції про реформування земельних відносин в Україні. Коли ознайомився з урядовим проєктом, був вражений. Замість захисту селянства, формування інституту державної підтримки села, забезпечення продовольчої безпеки України, у тій редакції йшлося лише про землю як товар, державі не надавалося фактично жодних реальних важелів впливу на земельні відносини, будь-якого пріоритетного права на викуп або оренду, суцільні масиви ріллі пропонувалися на продаж більше ніж 20 % у кожному районі в одні руки, допускалася лазівка на отримання права власності на українську землю іноземцями. Я подав 23 принципові поправки до урядового закону та від імені групи місяць бився на профільному комітеті. Наші баталії, які були розпочаті в січні цього року, трансливалися на всю країну. Саме завдяки тим двом десяткам голосів, які має депутатська група “Реформи заради майбутнього”, зупинено ухвалення цього недолугого закону, який фактично призвів би до формування кріпацтва.

Щодо власних ініціатив. Я зареєстрував 37 проєктів законів, спрямованих на реформи. Реформи заради нашого майбутнього. Серед них хотів би виокремити закон про допоміжне материнство: він на момент реєстрації був першим таким у світі. Шкода, що парламентарі так і не зрозуміли необхідність і революційність такого закону. До речі, до мене 2009-го звернулися представники парламентарів Франції із подякою за такі ініціативи та проханням дати право на використання тексту мого законопроекту для розробки подібних ініціатив у Франції. Вони дякують, а нам це не потрібно.

— **Очевидно, потрібен якісно новий депутатський корпус парламенту?**

— Покладаю надії на прихід до нього принципових депутатів від мажоритарних округів. Такі депутати-мажоритарники не залежатимуть від партійних вказівок, від забаганок якихось вождів, а пріоритетом для них буде Україна, інтереси виборців, народу.

Спілкувався
Петро АНТОНЕНКО

Валентина ЄФРЕМОВА,
заслужений працівник культури
України

Обмін думками з молоддю

Нещодавно відбувся круглий стіл, в якому взяли участь волонтери української та корейської молоді на тему “Побудова культури миру”. Організаторами зустрічі була Федерація всесвітнього миру на чолі з головою правління Михайлом Ілліним, Громадська рада з питань молодіжної політики при Головному управлінні у справах сім’ї, молоді та спорту, яку очолює Тетяна Коцеба, та команда Київського міського центру сім’ї “Родинний дім” на чолі з директором Галиною Козловою.

— Ми впроваджуємо в життя комплексні програми, в яких головним напрямом є підтримка людей, що опинилися у скрутних обставинах. Сотні молодих подружжів зуміли зберегти сім’ю завдяки праці наших психологів. Чимало людей завдяки нашій організації знайшли роботу, розпочали власний бізнес, отримали допомогу у лікуванні, оздоровленні. Ми вважаємо, що розвиток творчої діяльності допомагає людям не тільки отримати задоволення, а й помножити красу оточуючого світу. Тому й започатковуємо творчі проекти, до яких залучаємо цілі родини. Ми намагаємося втілювати у життя державну політику зі збереження родинних цінностей, — зазначила Г. Козлова.

Поняття “культура миру” було сформовано на Міжнародному Конгресі, що відбувся в Кот д’Івуарі 1989 року. Конгрес рекомендував ЮНЕСКО “допомогти побудувати нове бачення миру шляхом розвитку мирної культури на основі загальнолюдських цінностей поваги до життя, свободи, справедливості, солідарності, толерантності, прав люди-

ни і рівностей чоловіка та жінки”. Так почалася еволюція нового поняття: культура миру. Впроваджені заходи позитивно вплинули на постконфліктні ситуації між державами. У життя втілено широкомасштабні проекти на міжнародному рівні, проведено міжнародні форуми, сформовано молодіжні неурядові організації, залучено засоби масової інформації. Усі ці заходи відбуваються заради миру, ненасильства і толерантності в усьому світі.

Як зазначив М. Іллін, на основі пропозицій лауреатів Нобелівської премії миру було вирішено назвати десятиріччя 2001—2010 рр. “Міжнародним десятиліттям культури миру і ненасильства над дітьми світу”. Тому

важливо, щоб молодь брала у цій програмі активну участь, і ми раді приймати в Україні наших корейських друзів.

В обговоренні взяли участь голова молодіжної Громадської ради з питань молодіжної політики при Головному управлінні у справах сім’ї, молоді та спорту Київської міської державної адміністрації Людмила Рудкевич, яка підкреслила важливість діяльності саме молоді у розбудові суспільства, бо їй належить майбутнє. “Нашими партнерами у роботі є 18 громадських організацій, але ми мріяли розширити зв’язки з зарубіжжям. Через фестиваль “Студентська республіка” впроваджуємо в життя програми з управління та розвитку міста, — сказала Л. Рудкевич.

Волонтерка з Кореї Кім Джу Бін зізналася, що раніше не замислювалася над такими питаннями, бо вважала, що головне — мир у власній родині. “У нашій сім’ї шестеро дітей, тому уявляєте, як важко не сваритися. На рівні багатодітної родини потрібно навчитися поступатися. Але я відчуваю: якщо подолаємо внутрішні проблеми, то виростемо гідними членами суспільства”.

Чонг Чунг Хьен, майбутній студент Київського національного інституту дизайну та сучасних технологій, розповів, що протягом тижня група побувала у Лаврі, на Майдані, відвідали музейний комплекс у Пирогові. Здивував вітраж, такого в Кореї не побачиш. А сільські хати дуже схожі

на корейські. Київ вразив золотими куполами церков, така повага народу до історичних традицій свідчить про збереження духовності та культури в Україні. “У нас сформувалося уявлення про вашу прекрасну державу, а це крок до формування сталого миру”, — зазначив він.

Мама Кім Ін Гіла — японка, а батько — кореєць, тому в родині певний час шукали компроміси з багатьох питань. Сьогодні у них щаслива родина, в якій вміють бути уважними один до одного. Хлопець вважає, що важливо побудувати дружні стосунки між молоддю різних держав. Адже молоді притаманні рух, енергія, а ці якості — двигун прогресу.

“Я вважаю, що найважливіше для людини — уміння віддавати. Зараз я вивчаю культуру Японії, Китаю, Кореї, тож переконаний, що через культуру можна будувати мости дружби. Для української молоді важливо подолати стереотипи, тоді сформується власний позитивний напрям у розбудові культури миру”, — сказав соціолог Родинного дому Валерій.

Для Тетяни Коцеби допомога людям у вирішенні багатьох життєвих питань є першочерговою. Вона багатодітна мати, та встигає очолювати широкомасштабні проекти на шляху розбудови миру. “Почала я з власної родини, і сьогодні у нас міцна сім’я, ми турбуємося один про одного і живемо у любові та гармонії. Але мене хвилює оточення, в якому розвиваються мої діти, тому прагну втілювати у життя проекти зі зміцнення сімейних цінностей, що вплинуть на формування доброзичливих відносин між державами”.

Обмін думками допоміг молоді замислитися над важливістю побудови культури миру в суспільстві.

Соціальні комунікації

Юлія МАРМИШ,
студентка кафедри журналістики та видавничої справи ІЖтаМВ КНУКіМ

Нещодавно в Київському національному університеті культури і мистецтв відбулася Всеукраїнська наукова конференція “Соціальні комунікації: стан, проблеми, тенденції”. Подія об’єднала не лише визнаних фахівців цієї тематики, а й студентів, що лише починають іти науковим шляхом.

Конференцію було розпочато пленарним засіданням та доповіддю доктора філософських наук, завідувача кафедри соціально-гуманітарних дисциплін КНУКіМ С. Д. Безклубенка “Особливості українського теле-

бачення як засобу соціальної комунікації”. У доповіді йшлося про розподіл телеканалів на державні та приватні та як результат цього їхній різноманітний контент. На останній, зазначив професор, також може впливати створена власником каналу особлива інформаційна модель. А. І. Гурбанська розкрила тему “Культурно-історична і персональна тематика в соціально-комунікативному та літературному дискурсах”, простеживши теми художніх творів залежно від сучасності письменника. Так, було виокремлено окрім універсальних, вічних тем, індивідуальний та духовно-біографічний досвід авторів у творах.

На конференцію завітали

професори з інших університетів. Л. М. Хавкіна, доктор із соціальних комунікацій, завідувач кафедри журналістики Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, доповідала на тему “Новітні параметри функціонування реклами в Україні у вимірах соціальної та приватної комунікації”. Вона відзначила такі варіанти проникнення реклами в індивідуальні комунікації: рекламні неологізми (шейканути, снікерснути), крилаті вирази (“Не дай собі засохнути!”), “Навіщо платити більше?”), анекдоти, використання рекламних виразів у заголовках і журналістських текстах, кіноіндустрія, література, пародії, прихована реклама на форумах. До речі, PR — відносно

новий напрям, а тематика, розкрита Л. М. Хавкіною, — це лише один із аспектів вивчення реклами.

Ще одним гостем була Л. О. Кочубей, доктор політичних наук, провідний науковий співробітник відділу теоретичних та прикладних проблем політології Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Вона доповідала на тему “Зв’язки з громадськістю в політичній сфері: сучасні тенденції та виклики”.

На час конференції було створено дві підсекції наукових досліджень: для досвідчених науковців та студентів-початківців. Першу частину очолювали кандидати наук із соціальних комунікацій, доценти кафедри журналістики та видавничої справи Київського національного університету культури і мистецтв Л. Г. Масімова з науковим дослідженням “Сатиричні жанри сучасної української публіцистики” та М. В. Варич з роботою про розвиток портретного нариса в сучасній українській газеті.

Тематику доповідей студентської підсекції умовно можна поділити на історію та сучасність, книжки та періодичну пресу. Молоді науковці самі обирали теми доповідей, збирали та аналізували інформацію, писали наукові тези.

Анастасія Смикало та Ольга Блажівська, студентки 3 курсу, розглядали різні аспекти газетної справи Київського генерал-губернаторства, студентка 2 курсу Вікторія Зубова розповіла про Ярослава Мудрого і пошуки його славнозвісної бібліотеки, Світлана Ілляшенко розкрила тему “Літопис Аскольда як джерело з ранньої історії Русі”, Вікторія Кочубей — “Пересопницьке Євангеліє — видатна пам’ятка культури та духовності українського народу”.

Аліна Кошель розповіла про самвидав у новітній історії України, його розвиток, підкресливши, що термін “самвидав” виник завдяки Івану Багряному, який власним зусиллями видав 1200 примірників поеми “AveMaria”.

Більшість студентів супроводжували свої доповіді яскравими презентаціями з використанням графічних матеріалів.

Студенти Видавничо-поліграфічного інституту Національного технічного університету “КПІ” оглянули тему продажу книжкової продукції. Їхній науковий керівник кандидат економічних наук, доцент Г. П. Грет допомагала їм з’ясувати тонкощі маркетингу видавничої справи.

Усі учасники конференції ділилися відомостями про досліджувані теми, з цікавістю слухали майбутніх колег. Конференція стала ще одним кроком молодих дослідників на шляху в науку. Вони здобули нові знання та збагатили власний досвід.

Євген ПАШКОВСЬКИЙ. Криниця для троянд

суботи, відбазарувавшись, нахилила голову до плеча, “купила курочку, візьми-но цюкни, да, є для тебе дівочка, серйозна, з квартиркою”; Валя мовчала, на зап’ястку її руки радістю шокової миті зблискувала, промінилась бронзою годинника; за срібноводдям згасало вогняне колесо, і слухом гітариста Сергій проти волі відзначав фальш ударника, а по дорозі на міст

вона наступила на скошену будячину, ойкнула, застрибала на одній нозі і вискубнула колюх, відтак обросилася об спутану ожинником лободу; він нагнувся, губами зігрів сироти на мокрих колінах: подібного щастя не було в його пам’яті.

Другого дня, пам’ятаючи кам’яний під виноградом будинок, де від магнієвого спалаху сукні заосеніло вікно, “не думай про мене погано”, Сергій в гордічку зрізав три гладіолуси, поправив на плечі гітару; сестра Валі, чорноока, в тісних джинсах, молодичка підбочилась однією рукою, “прийшла телеграма від неїного чоловіка: дитина хвора”, ще однаково за яворами в кінці провулку голубіла ріка, ще власкавлена любовшми долоня гладила його кучері, від городу пахло картопляною в’яллю, ще не вигасла від білого жарку її очі, ще музиканти шукали павутинну тривогу в пісні, ще сорочка незаймано біліла скраю кострища і вона, схилиючи голову на груди, з волосся вичісувала пісок і рожевим дерев’ям заколювала зачіску; ще пам’ять тримала родимку при ліловій сунічині соска, її легкий сміх, її летючий голос, коли, заплюшена, стискувала кулачки і тремтілажною жилкою на шії; сестра відмовилась дати адресу, і він вперше налякав хазяйку п’яним співом до півночі — за абрикосом у задущливій сутині світив очима кіт: парубок тріснув його гітарою і вклався спати головою на бетонний поріг.

Зранку хазяйка порахувала зрізи на гладіолусах, підмела щепки, похмелила хлопця доморобним вином, “моя племінниця така дівочка, розпитувала за тебе, а що ж? — помуру, відпишу вам хатину, тут і винце і співай, і спивайсь, скільки влізе”; тиждень Сергій не просихав, а суботнього ранку прийшла “така дівочка” з чубатою куркою під пахвою, внесла з льоху графин вина, одним духом вихилила склянку, потягнулася й хитнула босоніжком на нову, куплену тіткою гітару, “забацай-но, щоб душа розвернулася”; звідтоді віднікувався від дармового питва, на роботі за прогули вписали в трудяжничку статтю — похмільний і злий побір до кам’яного будинку, де чорноока сестра з голим до пояса чоловіком, в якому признав мугиракуватого рибалку, під повіткою вішали обмотаних марлею чебаків; замість панами на господареві був міліційський, наспулений на очі, картуз; під пахвами, коли він чіплав рибу, сіріли басамуги

від нігтів. Сергій заїкнувся за адресу і позадував від набиченої постаті, “мириться з чоловіком, ясно, бройда”.

На пляжі Сергій зазнайомився з виїзними фотографами. “а по райцентрах шастає?”; “кругом, крім заграниці і районів Далекої Півночі”, йому дали показушки, себто фарбовані аніліном портрети на показ, навчили зманювати замовників, “гроші зразу не берем, ось гляньте! тьху! та за місяць люди на корову відкладають! знайдете і на портрет”; автовокзал, сіре серце самотини штовхнуло його в тривожні вени асфальтових трас, і рожеві від безсмертника по курганах степи розкрилися навсібіч: за обочиною три грузини на ящику грали в наперсток, і в міру повний киянин, залишивши супутницю в “Жигулях”, віялом тицям п’ять червців за програвш, і огрядна в квітчастих спідницях циганка попросила двадцять копійок на молоко, за лікоть відвела його за газетний кіоск, “тобі півмісяця не фартить”, “ану, погадай-но”, “перша любов тебе зрадила, ця чекатиме, дай копійку”, Сергій дав монету, простодушню торопіючи від раптових пророцтв і чекаючи їх ще, і ще; жінка вискубнула на його грудях волосину, копійкою притиснула її до іконки, пробубніла щось, “дай гроші паперові, дай, не бійсь”, замотала іконку троячкою в кулаці, “щоб тобі денгї були! щоб вона тебе любіла”, злегка тилом долоні плеснула хлопця по ширинці, “і щоб не забувала! і щоб тобі стояв”, дмухнула в руку і розчепірила пальці, “згорів на щастя трояк!”, у ресторані цибабати, в солов’яному брилі, дідок мацав ріден на піджаку, “якісь вихватки робить, сто грам не налле”, скупав за лікті випадкових відвідувачів, “сьогодні середя, не спиртний день, попросіть нехай принесе”, ішов на кухню, де офіціантки, міряючи сині панчохи, з солов’яком вереском відмахувалися від старого, “пачому нізя? от гадина!”, бив по стіні алюмінієвим цїпком з розкладачки і, стискаючи поймаканий вогонь червінця, плакав перед адміністратором, “більше ста грам не подужу, нехай налле... ну і мати вашу так!”, по городах чоловіки, вгрузаючи кирзаками в покопану землю, зносили гулюмасті мішки до кібців, а діти стягували картоплинню на купи гарбузів; по долині, відгороджений дамбою від русла, іржавіли сейнери, брутх козлового ранку, обручі на пропахлих рибою діжках, а синява річки здавалось, витікла в небо; Сергієві не набридало спати по голостінних кімнатах відпочинку на автовокзалах, збивати носакі туфлів об ікла псоти біля ветхих вагончиків, де мешкали молоді сім’ї, на ходу з товарняка стрибати на перон станції Міллерово, якраз навпроти лінійного відділу міліції, і, розписуючись під протоколом, ждати, коли сержант знайде в аптечці зеленку для обчесаного коліна; не обридало нехтувати собою й зустрічними, запанібратськи, з виставленими обома руками, виходити на середину дороги, їхати на попутках, їхати на рейсових, їхати на мотоциклах,

їхати на крейсераплечих “кразах”, їхати в найзабутішу безлюдь, на хутори і висілки, їхати, відбридаючи світом, туди, куди звечора уткнеться палець в карту; їхати й забувати гибель позавчорашніх лиць, злопригод, розмов, наслуханого вселюдського горіща, мов трупний жах від вибуху, розкиданого вдалині від центрів; їхати вглиб непевності; їхати, наливатись, як не на дурного, то звихнутого, як не на вскаженілого з вилами, то на якогось райкомівського скіртаря, котрий забрав документи й папку, і плямкав губами у гарбузяній каші, “хто пазволив тут лазити?! хто, питаю!”, їхати, брати з чужих рук чужі фотографії, запилюжені й вижовклі, буцім вічний листопад марноти, їхати, везти в сумці сотні найкращих, змарнованих митей, очей весільних, квітучих весною ширості губ, чийхось улюблених, найрідніших, найбажаніших, найдорожчих лиць, голівок, посмішок, так стрімко змарнілих літ! їхати і самому марніти з ними; їхати, щоб забувати і знову бачити, мов поринати в непам’ять; їхати невідь куди й на скільки, невідомо до кого, їхати, куняти, їхати, та з усього набаченого впам’яталось, як одноразу сокл-сапсан метнувся самогубно, блиснув з обридної височини на автобус, та водій встиг вивернути й пригальмувати; птах ковзнув крилом по росяному лобовому склі, мов живосмерть махнула збезшабашнілою рукою, і пасажирі гримнулись об шибки лобами.

І вокзали, і греблі, і припнуті клопотами шиферні хвилі дахів гинули в мареві — одне чекання було постійним; Сергій, і без того нахрапистий, по людях втратив решту сорому, навчився від хвиртки гукати “хазяйка! хазяїн!”, дивитись, чи не летить відв’язаний собачисько, ступати на золоте від вишневого падолисту подвір’я, між залапаних фотокарток в альбомах, в целофанових кульках вибирати найбільш чіткі знімки, бажано паспортні, і на прощання просити декілька вохристих троянд — вірив у зустріч і ждав, коли піднесе їй букет, загорнутий районною газетою. Зав’ялі квіти не викидав, а знайшовши затінену бузиною криницю на безлюдному селищі, залишав у повному відрі і вкотре думав, “невже, крім пусток, немає любові місця?”. Осінь дихала вокзальним смородом хлорки, а Валі не було скраю площі з безхрестого, обладнаного під будинок поонерів, церквою та школою на узгірку над річкою, не було в іржавій пилюці на пропахлому динями, бензином і кінським потом базарі, не було на окраїнних вулицях: там підсвинкуватий дядьора, заникавши на горищі змійовик, світив шкіряною, потертою матнею галіфе, злизив на подвір’я і догидливо озирав папку під пахвою в цибабтї постаті, а над буряковими жмаками за гноем роїлись оси і віяло самогонякою; там, долонею змівши з лавочки зелене кришиво для качок, бабця радісно божилась на чоловіка в шкірянці, “це ж вугля таки завезуть!”, там розгублена тітка заціпала ізсередины двері і виглядала з-за фіран-

ки на стриженого заброду, боялась податків, там розлучена молодичка мила в тазику ноги, розгиналася й грїла посмішку об букетний вогонь, і доля виводила його неушкодженим з лихих пригод, з найгіблїших оказїй, так, ніби чекала, “нехай настільки повірить в свою береженість, що над прірвою самовпевнення забуде страх, знахабнїє й згине”. До сверблячки наспигані трояндами долоні студились квартою молока, груди пісню терпли, “ге-й, долиною, гей”, але не тишило, як спочатку привілля: хоч норцою з голокаїнного берега вглиб осінньої течії, хоч на палубі “Ракети” потягує пиво, дивись, як пластається дим по воді, рибалки на кам’яних вимостках застібають повстані куртки, а вітер від скель несе лавровий дух юшки й розпеченого каміння, і рве на колінах обгортку букета; хоч на дивані порожнього номера дотягуєсь до склянки, стеж за грою мошви за вікном і згадує серпневу сутінь, музик, що пробували зіграти під чортвом колесом білий вальс; хоч спи як убитий.

Якогось вечора в готелі Сергій стрів напарника, прозваного Аналіном, колишнього жокея і “дипломатичного працівника” — у шістдесяті роки возив з Москви до Ростова два дипломати безрозмірних шарпеток, по червінцю за пару — колишнього таксиста і санітара в психіатричній лікарні; ящик сухого вина холів у заліплених етикетками ванні, а приятелі, сидючи на столі, шматував жирну тараню і облизував пальці, “оно повестку привіз; ну, за здоров’я малоп’ющих”, Сергій голкою видлудив з пальця шип троянди, а холодна заграва іржавіла на капшуку павутини над горішньою шибкою, на військкоматівському клапті паперу і консервній бляшанці з недопалками, на залістаних, пампушкуватих журналах на підвіконні; приятель згриз корка на новій пляшці і пропаленою сигаретами шторною витер на вусах вино, що пішло йому носом, “ну як? крести дають луріки?”, це означало, “замовники дають фотографії на збільшення?”, Сергій дакнув і, цураючись своєї хмільної відвертості, одів свіжу сорочку й поплівся в багрянний задимлений смерк над провулками: на обмілину річки з розсохлого мосту сяялось за машинами ледаче порохово, і прип’ятий ливною човен шарпався на стрімнину, і дрібна, налякана шукою, плотвичка грала на перекаці, а на чийомусь дворі мати з відра розкидала тирсу, батько втрамбовував її товчачкою, і пах живицею сосновий лапник, яким дівчатко обтикувало стіни шалаша на вечоринку; згодом поближчалозітхання гармошки і дзвін мідних брякалєць бубна, ватага з каністри пригостила Сергія схожим на молотило домашнім пивом та й вірзала польку, увернувши на нове подвір’я, “батько-мати просили і я прошу!”, ніч обзивалася тугим звиканням молока в дійниці, розправляв крила Чумацький Шлях, “подамся додому, вечоринку згуляю; під ранок батько обмакогонить ручною машинкою, два роки все згоять”, тоді уперше знавдив цей

3 мистецького азбуковника спраглого стиліста

Коли споглядати ніби портрет митця Богдана Бринського з палітурки його ж виставкового альбому-каталогу, струмує на тебе незбагненна магнітосила: чи то з неосяжної пам'яттю далечі якийсь чингізханівський засяг просторів і територій, у якому перев'язалися, ніби у таїнному смерчі, шаленство руху вітрів, пекота сонця, страхи непрошених дощолівів, нічносходні дзеньки мечів і тихохлипні порухи українських коругв; чи то благальна і чиста слов'янськість виринає, ніби з-поміж чайних крил-оплачів, п'є ранню сонячну червіль, розполокує уявою і стишує-пригадує фарби недоброї з приховом несподіву ночі.

Володимир КАЧКАН

...Я неодноразово стояв напроти його полотна, шукав відстані й бажаного окові й думці ракурсу, наближався й віддалявся від цього таїнного історіюпису, що тільки для спраглих і тямущих розгортає осібну стилістику не просто бачення прочитання-роздумування. Часом здавалося, що якась невідповідна людським судженням верховинна сила опускає просто таки, як небесні афіші, сюди, до виставзалів чи по закутках творчої робітні Богдана, уже готовісінькі малярські твори, так-так, саме твори, не образки чи натюрморти або ж портрети великих воїв, а чи властелинів-мужів, що уже мріють десь поза земними обрядами, чи й когось з нас, дрібно-земних, які ще п'ють сонце, в'яжуть ненаситного любов'ю весільні бинди і нипають у карколомстві за уявленим щастям.

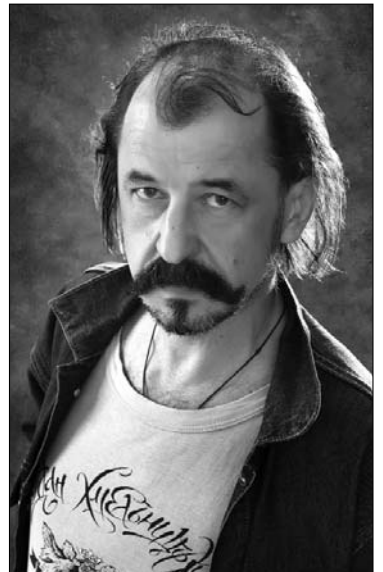
Нерідко, як перебігові кадри кіно, проступали до мене казковими феями дивні сучасними українськими формами динамічні композиції, з яких просто таки вибухала якась мускуліста сила й снага. Я таки утвердився в думці, що осьде споглядання нічого не допоможе, бо тут, вочевидь, закладовані й проросли на густому замісі родовідних традицій, особливої в ознаках добра і моралі філософії думання й вираження, якась мовби сакральна духовність і водночас предковичний селянсько-інтелігентський чин. Як справедливо прогнозував досвід Опанаса Заливахи, тут, у його майстерні й на фарбовиявах, існує, проявляється дух і сутність найвищого буття. В аурі Бринського тільки світло, любов, небайдужість, віра, надія, справде-

ливість. Тут гармонія сушого й уявного. Направду, за словами іншого художника, що уособлював цілу часову епоху в галицькій художницькій школі — Дениса-Лева Іванцева, малярство пана Богдана — це “одушевлені емоційні бравурні барвисті візії”.

...Хтось із маститих старої реалістичної лінії переконував мене, що у Богдана Бринського відсутній сюжет як своєрідна рама, у якій усе тримається змістоворення; що митець надто уже довільний у фарбо- й відтінкуванні; що для нього немає границь часопростору і що його новітні абстракції якимось мовби накривають живу красу природи, здається, знівельовують її сприйняття та засвоєння її основного коду — життєутвердження; нарешті, що митець у пошуковій оригінальній ході часто-густо збивається на одномірність у власній колористиці.

Думає ж кожен по-своєму, бо в його душу закладено невидимий реєстр певної висоти й обширового охопу. Богдан Бринський — особливого дару митець. Сюжет для нього — не якийсь там історично-досвідовий намет, з якого він вибирає чи відбирає теми, колізії, конфлікти, образи тощо. Сюжет для майстра пензля не відправна заданість, а уже проявлена сутність його ж концептуального бачення минулого, сушого, а чи й прийдешнього.

На полотнах Б. Бринського годі шукати історичних точностей — він нічого своїми творами не підтверджує. Він, глибинно й системно заринаючись в істину знань, бере собі до свідомості, як бджола з квітки пергу, тільки дух часу, вилушує, так би мовити, змістовий хребет подій, що були націєтворчими на шляху серцевинного, матірнього, а не при-

блудного народу. А вже тоді раціоножорна гарячого з нестримного думання й емоціобунту йдуть у сув'язі чи, може, й розходяться десь остежинами — від головно-го, центрального гостинця концепції-здуму.

Подивімося на його так звані історичні сюжети: десь здивився кінь, полишаючи у кривавій бійні на полі свого господаря; десь уперлися чолами в небо княжі посланці, торуючи довжелезні путі-дороги до завойованого й вибореного в кривавому муцуванні права; десь похилилися хрести на могилах, затоптаних недобрим і лихим часом; десь червоно-чорні вітри з жовтими дошами напередєйми басаманять ранковий світ, аби очистилися простір і доля для очікуваних синів; десь чийсь пошматований на фалаття груди закривають нашу найболючішу історичну пробіну в національній тілі; десь на світлому обличчі художника, накриваючи вічність, сходить геній таланту; а десь, може, ще лишень на розбурханому фантазією морі пана Митця шикуються правдиві чайки, аби перевезти нас до завтрашніх фортець-оборонниць українського духу...

І так від картини до картини, і тоді упевнімося кожен зосібна, що разом з художником не констатуємо минуле, а з допомогою саме Бринського плямоформи, колористики й фактури творимо такі мистецькі дива, що не лишень замикають раціонально-почуттєву сферу, а й генним шупом прошивають-вглиблюють національну свідомість кожного.

І тоді направила не треба бути винятково вишколено-виограниченим мистецтвознавцем, аби через калейдоскопізм примарних страхів, звірств та злочинів, які нівечили тіла й душі батьків та синів нації (а цих тем так рясно у малярській книзі Б. Бринського!), зрозуміти: той червоний, жовто-помаранчевий, розполоканий серцем митця колір, той, немовби пожежний неугав-вітер — то насправді символічний хрест, який несе його народ упродовж віків разом із Спасителем; се той і цей, нинішній хрест, — наша історія, і невідомлений фатум, і наша ж дорога-мета до спасіння й вічності.

пошук, що їзданину, стообрійний шлях, пам'ятаючи своє безсилля чинити інакш і знаючи, що до кінця днів, на честь смутку, однаково жовтітиме спрагле вино чужих вікон і надвітрена сукня кайми горизонту сліпитиме недосажно! вернувся постаріліший; в кімнаті, наквакавшись до впаду, Аналгін прилип шокою до мокрого столу, хропів і розфиркував луску в цигарковому попелі.

Зранку на площі чекав автобуса, коли з церкви, штовхаючись на паперті, вискакували після дзвінка піонери; з указкою в журналі пристояла на сходах Валя — сторопіла, зрушила і почула вицок набойок на каблучках своїх туфликів, покидаючи дітлашню, що, замахуючись ранцями, вже гасала між чорнокорих каштанів по сквері, “який змарнілий! лікті стовбурчаться з кишень шкірянки, бант на гітарі полиняв; милий мій”, радість гасла в розгубленні, “забула ім'я його, як же, як же...”, хлопечко відчув на шокх долоні, які відкинули його голову назад, вдихнув запах обкрейдяних пальців, і їй згадалось його серпневе ім'я, “лежала в лікарні з донькою, сестра переказувала? який там чоловік? лікується в елтепе, ти надовго? запам'ятай адресу; з мамою живу; набожна, кінець світу щодня пророкує”, калатнув дзвоник, а діти ще жбурляли каштанами і, задкуючи до школи, затулялись портфелями, ніби щитами; кризь запилужене вікно автобуса Сергій побачив світ у золотівочному бурштині: тінь від купола залатув безлисті крони, куц полину на камені і закрут ріки, а молода вчителька ловить учнів за лікті біля шкільних дверей і змушує обстукувати ноги об шкрабачку журналом затуляючись від куряви з площі.

Після комісії густобровий, чисто голений военком звівист про спецнабір і широко повів рукою на облямований лаврами з жовтої позлітки стенд земляків-інтернаціоналістів, позіхнув і кашкетом прикрив заїду на губах, “так! відправка через два дні; при собі маєш зубну шотку, труси, ложку, кружку і ні грами-ни спиртного”. Отримавши півтори сотні за зібрані фотокартки, Сергій махнув на поїздку додому, накупив шоколадних зайців і три пляшки золотистого шампанського, потім на задньому сидінні автобуса вітер зітхав голосами близьких і рідних, “ніч на баяні грав би і не хмелів — синоню, чом сиротиш себе?”, чувся нагніваний шепіт Павла, “за північ своїм ключем відімкнули б клуба і серед гурту на шахівниці, мов на підносі, я носив би голубці і рибні котлети, а чужосельний набрид прикладався б до слоїка”, зітхав Микола, підборіддям торкаючи виріз сорочки, “на горіщі помовчали б за самоваром; Галя назвалась мені дружиною, знаєш, не?” — Сергій хотів закричати, хоч схрипнути, проте і ввісні зашморг відчаю стискав так, що не виплаканий біль судомився в грудях, і витягнута шия надрубано смикалась; а Валя, чекаючи його в літній кухні, вологим рушником обтерла кавуна і слухала, коли дзеньке на брамі зашпінка і охриплий за день собака закігтить втопану землю. Донька дрімала з матір'ю в хаті, позолочений лампадним відблиском на крайніх шибках; Валя попередила матір, що спатиме на тапчані в кухні, “свят, свят, свят, відхворіла недавно і знов гріх на душу береш”, “ну мам, ну дитина ж слухає”, “заміж їди, а вигулюватись

та викохуватись минула пора”, стояла радісна і тривожна духмяність виноградного вина, що в сулії при теплому боці плити гнало трубкою бражне повітря, яке збульбашувало воду в банці, “як тільки побачила його, забула і шлюб, і розлучення, і відразу до чоловіків, їхні вугрі на потилицях, їхні присліплені, базарні очка! а в класі дитячий сміх: ви когось любите? ну скажіть?! та за вами встигнеш хіба; яка не є, але інакша від тих, що з шкури вилазять, аби женити на собі і зненавидіти за безпорадність; нелюба і жалісна, надірвана знаттям, що ріднішого від рідного не знайти для дитини батька!” Зако-лисливий грай молодого вина і скрип віконниці схилили руки на стіл, а голову на долоні, і десь копитами по галянині притупував світляків кінь золоті масті, чорти, звисивши ноги на коньку хати, сивіли від нетерплячки, і домовик, запаморочений рутою, заліз до ластів'ячого кубла і зап'ястком тер очі, щоб не проспати мить любові; русалки піднімали з виру кульські вінки і запалювали гноти свіч іскрами, які вичесували з волосся підковами втоплених у відлигу коней; в горідику ляхи танцювали гопака, і оживали букети троянд по сухих уже відрах, і найстаріші, найпо-рохнявіші відьми нарум'янювались, щоб змолодіти, їх жагучими пелюстками.

Сумкою Сергій відкишнув собаку і підійшов до вікна; вітер саме стулив віконниці і світло, протікаючи кризь шпарини, м'яким густоволоссям лягло йому на плечі; а потім дощ пах грибами, пляшку і шоколад вони знаходили полапки, “земля десь цвіте на грибницях”, вино бродило тихіше від вицоку дощини по стіні, “лікар сказав: другий місяць... повір, більш нікого не знала”, “діждешся, буду батьком дитині”, “милий, кого ж мені ждати ще?”, “чуєш, земля відцвітає десь”, втомленому, йому, жінка снілася і снілася, снілось, мов серце навстіж, саме відверта й надширість, сама, квітуча мільйони весен, піднесеність і всеприсвітлення, саме безсмертисне всесилля щастя, сама живорадість прелгідного живоструму, саме животрепетне, пребезстрашне знаття, впевнення, дивування, що ось вони разом, разом! сонцекипінь вічноти наливала й овичнювала кожну жилку, кожнісіньку мить минулого і прийдешнього; знебесніла чистота й невинності сила оповивали сном, приховуючи блаженство, мов сонце впритул до обличчя! але й там, у сніві, він пам'ятав рідню близькість, і пам'ять пробуджувала — ковток шампанського і притулена до лоба пляшка відгонила решту дрімоти; а вдосвіта Валя плакала, в поцілунку Сергій відчував присмак крові на закушених її губах; потім відводила доцю до дитсадка, “дядя, дядя, а мені стільки років”, випручувала вона долоньку і показувала три пальці; потім під церквою чекав кінця двох уроків і голуби синюватими тіннями яснили іржавий купол, залітали в дзвіницю і пошперхом крил озвучували давно німу мідь; і до пізньої ночі вдвох блукали над річкою, “вийдеш заміж, дай знати”, “жди запрошення на весілля”, “не плач, я вірю”, на висудженій туманом кручі звисили ноги в морок і подалі від берега кидали гальку: не долітаючи до води, каміння чавкало мулом, де ніхто його не позбирає.

— Вікторіє Миколаївно, за фактом Ви медик, правник і управлінець. Коли у січні поточного року Вас призначили генеральним директором Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника, було висловлено чимало нарікань щодо цього і серед громадськості, і у ЗМІ. Чи вдалося Вам подолати упереджене ставлення? Що для цього робите?

— Я маю медичну і юридичну освіту, та для мене духовні й культурні цінності завжди мали першочергове значення в житті. Зараз здобуваю третю вищу освіту у Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв за спеціальністю “Культуролог, керівник художніх проєктів, викладач”. Тож із 2010 року на посаді заступника міністра культури України я заглибилася у музейну справу, ретельно проаналізувала всі проблеми та потреби культурних закладів країни, виступила організатором низки культурно-просвітницьких та благодійних заходів. Перебуваючи на посаді заступника директора державної установи “Національний інститут серцево-судинної хірургії імені Амосова”, я розпочала роботу над навчальним посібником “Релігійна політика стародавніх і середньовічних держав”. Книжку було презентовано у листопаді 2011 року. Тож для мене культурна й духовна сфери завжди були дуже цікаві та близькі, і я доклала багато зусиль, щоб як слід вивчити та дослідити усі їхні тонкощі.

Та правду кажучи, хоч би як мене надихали культурна і духовна сфери, цього замало, щоб бути гарним керівником такого величезного закладу, як Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник. Адже тут працює близько п’ятисот осіб. Тож саме професійний колектив і мій досвід роботи на керівних посадах допомагають досягати успіхів.

З другого боку, у Лавру у мої 33 роки мене привела доля. Знаєте, у нас тут говорять, що не люди вибирають Лавру, а Лавра — людей.

— Які справи в роботі заповідника вважаєте першочерговими? Які кроки робите, щоб поліпшити стан справ?

— Основні напрями роботи пов’язані з виконанням Концепції генерального плану розвитку Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника, який розробило і затвердило Міністерство культури України.

Згідно з цим документом, найголовнішими нагальними питаннями для Заповідника сьогодні є збереження цілісності та автентичності споруд комплексу (ремонтно-реставраційних робіт вимагає 21 об’єкт культурної спадщини), вирішення проблеми сучасної забудови в буферній зоні Заповідника, постійна модернізація території Заповідника та покращення музейного сервісу тощо. Ми працюємо, уже до осені маємо порадувати відвідувачів відреставрованою дзвіницею, яка понад п’ять років була зачинена для екскурсій. Ще постійно налагоджуємо відносини зі спонсорами та благодійними організаціями. Нова професійна команда щораз подає проєкти для отримання міжнародних грантів. Маємо надію, що позитивні результати нашої діяльності побачать не лише професіонали.

— Відчуваєте себе музейником? На чий досвід орієнтуєтесь — вітчизняний, зарубіжний, випрацюєте власні плани?

— Думаю, моє головне призначення — не просто розвивати

Вікторія ЛІСНИЧУА: «Не люди вибирають Лавру, а Лавра — людей»

23 січня під час “січневої музейної революції” Міністерство культури України звільнило генерального директора Національного Києво-Печерського історико-культурного заповідника Марину Громову і призначило замість неї Вікторію Лісничу. Що змінилося відтоді у Заповіднику? Спробуємо розібратися, спілкуючись з його директором.

музейну справу, а працювати на благо української культури, докладаючи всіх зусиль для відродження духовності нашого народу. Адже це головне у житті.

Звичайно, працюючи за основними напрямками розвитку Заповідника, ми зберігаємо музейні традиції наших попередників, використовуємо напрацьований досвід. Але основна мета — перетворити Києво-Печерський заповідник на славетний європейський музей, у який прагнуть потрапити мільйони туристів зі всього світу. Адже Заповідник гідний того, щоб бути на рівні з такими відомими музейними установами, як Лувр або Галерея Уффіці. За рік ці музеї відвідують мільйони туристів. Тож зараз ми спрямовані на модернізацію роботи усіх відділів нашої установи, оптимізацію праці, освоєння новітніх музейних технологій та тісну співпрацю з міжнародними музейними організаціями. Адже нашої нації є що показати світу.

— Після Вашого призначення у Києво-Печерській лаврі побільшало різноманітних заходів, деякі з них мали специфічний резонанс у ЗМІ, скажімо, виступ Кубанського народного хору під час святкування “Дня Росії” (до речі, чому його святкували саме тут?). Як Ви ставитеся до подібних курйозів, чи варто в майбутньому перетворювати музей на майданчик для подібних шоу? Адже наші козаки, чийми коштами споруджено чимало тутешніх об’єктів, називали Лавру школою, паніматкою...

— Києво-Печерська лавра — не просто святиня, це й осередок культурного життя та громадської діяльності. Тож природно, що тут регулярно проводяться культурні, освітні, наукові, громадські заходи різного формату, звичайно, враховуючи специфіку місця. Домовленість про святкування “Дня Росії” була досягнута в результаті зустрічі з Послом Росії в Україні Михайлом Зурабовим. Це була ділова домовленість. За результатами зустрічі було укладено угоду між

Національним Києво-Печерським історико-культурним заповідником та Центром національних культур (за дорученням Посольства РФ в Україні), відповідно до якої російська сторона перерахувала Заповіднику 20 тисяч гривень за організацію та забезпечення проведення святкового заходу.

Не розумію Вашого питання стосовно “курйозу”. Ви не гірше за мене знаєте про трагічну долю нашого народу. Кубанський народний хор виконував рідні українські пісні, котрі ніяк не могли суперечити подобанням туристів та вірян, присутніх на території того дня.

— Нещодавно Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник отримав сертифікат “Європейський музейний стандарт із Знаком Якоості Музею” (“European Standard of Museum”) від Європейської Економічної Палати Торгівлі, Комерції та Промисловості. Така відзнака дає заповіднику якісь переваги?

— Європейський сертифікат якості — свідчення того, що Києво-Печерський заповідник є музейною установою європейського рівня. Для відвідувачів це насамперед гарантія безпеки та якісного сервісу. Для нас — можливість більш широкої співпраці з міжнародними організаціями, зокрема й із тими, що надають гранти під різноманітні проєкти.

Для мене ця подія особливо важлива. Одразу після призначення я зрозуміла, наскільки це велика відповідальність — керувати Національним Києво-Печерським історико-культурним заповідником, який є духовним та історичним скарбом не тільки нашої держави, а й світу. Саме тоді у мене вперше виникло питання: а чи все я роблю правильно? Це спонукало мене звернутися до Європейської Економічної Пала-

ти Торгівлі, Комерції та Промисловості з проханням провести аудит Заповідника та надати нам свої рекомендації щодо його подальшого розвитку. У лютому Заповідник подав заявку в центральний офіс Європейської Економічної Палати Торгівлі, Комерції та Промисловості (м. Брюссель).

Першим кроком на шляху співпраці став договір про надання консультаційних послуг, згідно з яким у рамках візиту експерти ЄЕПТКП провели оцінку відповідності Заповідника європейським критеріям музейних закладів.

Після проведення сертифікації експерти Європейської економічної палати підтвердили — ми рухаємось у правильному напрямку. Нам надали рекомендації з усунення недоліків, і працівники заповідника доклали багато зусиль, аби їх виправити. Зокрема, була оновлена інфраструктура Заповідника, облаштовуються відповідно до європейського стан-

дарту офісні приміщення та місця для відпочинку персоналу, внесено відповідні зміни в пакет екскурсійних послуг. Крім того, незабаром буде розроблена і впроваджена більш досконала версія офіційного сайту Заповідника.

Я надзвичайно щаслива, що зусилля нашого колективу увінчалися успіхом, адже моє головне бажання від самого початку — щоб Заповідник був у когорті найкращих музеїв Європи.

— На території Заповідника діє чимало музеїв, установ і організацій. У чому Ваша співпраця? Чи координуєте Ви їхню діяльність?

— На території Києво-Печерського заповідника діє чотири музеї — Музей книги і друкарства України, Музей театрального, музичного та кіномистецтва України, Національний музей українського народного декоративного мистецтва та Музей історичних коштовностей України. Усі вони підпорядковані Київській міській державній адміністрації, а тому ми не можемо координувати їхню діяльність.

— Стосунки між колективом Заповідника і Українською Православною Церквою Московського патріархату, яка теж перебуває на території лаври, завжди були далекими від ідеальних. За останні півроку Ви отримали аж дві високі нагороди цієї церкви — ордени княгині Ольги і великомучениці Варвари І ступеня. Чим є ці нагородження: ознакою “примирення” чи улежцями перед подальшим зазіханням московської церкви на національну святиню?

— Одразу хочу зазначити, що орден княгині Ольги мені вручили ще до мого призначення на посаду генерального директора Заповідника — за книгу “Релігійна політика стародавніх і середньовічних держав”.

Щодо відносин з монастирем і метрополією, це ділові відносини на благо Заповідника. Наприклад, ми спільно працюємо над збереженням та реставрацією пам’яток. Монастир нам допомагає, на деяких пам’ятках проводяться ремонтно-реставраційні роботи за фінансової підтримки їхніх меценатів. Ми постійно проводимо спільні наради з представниками монастиря і вченими і разом приймаємо ті чи інші рішення. У своїх відносинах з монастирем я керуюся всім відомим висловом Христа: “Кесарево — кесареви, а Богу — Боже”.

Спілкувався Євген БУКЕТ,
фото автора

Відзначили річницю Конотопської битви

Зоя ШАЛІВСЬКА,
просвітянка, член НСЖУ
м. Конотоп, Сумська обл.

На Сумщині відбулися святкові заходи з нагоди 353-ї річниці знаменитої Конотопської битви. У липні 1659 року війська гетьмана Івана Виговського завдали тут нищівної поразки московському війську.

Ще кілька років тому цю дату відзначали гучно й урочисто: започаткували фестиваль “Козацький родослав” за участю творчих колективів України, на святкування з’їжджали українські політики, місцеві владці цього дня дружно вдягали вишиванки.

Але часи змінилися. І ось завідувачка Конотопського райвідділу культури повідомила мені, що цього року з боку влади заходів не буде через брак фінансування. І

про цю дату влада “забуває” вже не перший рік поспіль.

Та цього року святкові заходи відбулися з ініціативи і за активної участі громадськості — Товариства “Просвіта”, ВО “Свобода”, козацтва — у селі Соснівка, на місці знаменитої битви.

Після урочистої ходи священики УПЦ Київського патріархату відслужили панахиду по убієнних у битві. Відбулося “Козацьке коло”, а потім — чудовий концерт. Широ вітали учасники свята народного артиста України Анатолія Паламаренка, заслужених артистів України Світлану Мирводу, Володимира Вермінського, Павла Мрежука та співака з Черкас Олександра Недобора, композитора Остапа Гавриша та його доньку співачку Мар’яну Гавриш.

Гаряче аплодували учасники свята колективу Конотопської

“Просвіти” — тріо “Любисток” у складі Ольги Банитюк (голови Конотопської “Просвіти”), Тетяни Цимбал і Марини Стриженко. “Любисток” — лауреат обласного конкурсу вокалістів ім. Бориса Гмирі та Всеукраїнського літературно-мистецького фестивалю. Патріотичну поезію читали учасники поетичного театру “Відлуння” (керівник Ольга Банитюк). Це колектив Конотопського вищого професійного училища, у складі театру виступали лауреати Всеукраїнського конкурсу читців імені Олени Теліги Дарина Батюк та Наталія Демидко, лауреат обласного конкурсу читців імені Дениса Бондар. У виступах просвітяни закликали стати на захист української мови.

З великим успіхом виступили також відомі українські кобзарі Тарас Силенько і Тарас Компаніченко.

Зиновій ГАСЬЦЬКИЙ

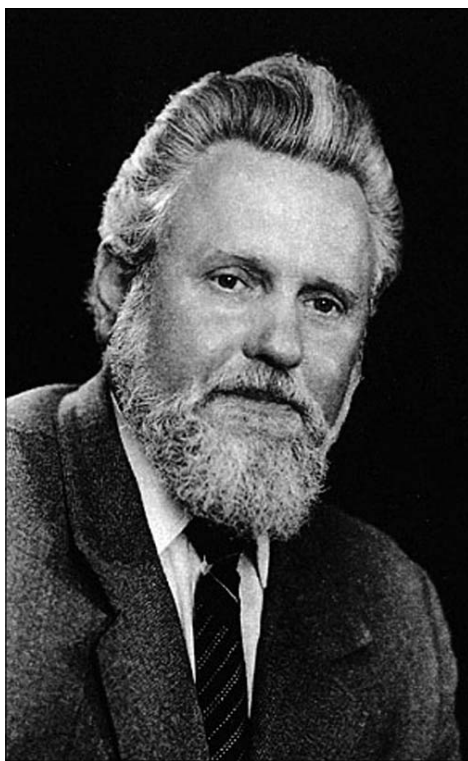
“Я — син України, і в своєму серці пронесу, як найсвятішу ношу, долю мого народу, його біль, тривоги і муки. Я жалію лише за одним, що мало, дуже мало зробив, щоб глибше і ширше порушити ці ідеї, винести їх у широкій світ України і голосом усього народу втілити у життя. І все ж я твердо вірю, що ...ні тюремні ґрати, ні концтабори, навіть смерть неспроможні вбити цих ідей. Вони вічні, як вічний і нездоланний мій народ”. Так сказав Іван Гель 1972 року, перебуваючи в ув’язненні, і ширість цих слів стверджував упродовж усього життя.

Цей незламний правозахисник провів у тюремних застінках, концтаборах понад 16 років життя та ще п’ять на заслання. КДБістська система пильно відстежувала, аби про таких людей знали якнайменше, адже “в СССР не було політв’язнів”. Та скупі відомості про шістдесятників, дисидентів проникали крізь застінки, їхні імена передавались із уст в уста, покривались серпанком таємничості й героїки.

Повернувшись 1987 року з Комі АРСР до Львова після чергового ув’язнення, Іван Гель очолив Комітет Захисту Української Католицької Церкви. Час вимагав створення власного друкованого органу, який би консолидував боротьбу за повне визнання УГКЦ. Ним став журнал “Християнський голос”. У мене збереглося перше число цього журналу за 1988 рік з автографом: “Пану Гасцькому з глибокою пошаною, редактор Іван Гель”. Пишу про це без зайвої скромності, бо для мене це надзвичайно важливо як пам’ять про Людину, про яку до цього мало знав і про яку хотілось знати якомога більше. Іван Андрійович народився у сусідньому з нашим Городоцькому районі 17 липня 1937 р., а його село Кліцько лише за три кілометри від Яструбків, недалеко від Щирця. І сьогодні у наших Лісневичах старші люди пам’ятають, як фірами їздили чи пішки йшли через Сердицю, Яструбки, Якимчичі й Кліцько до Комарна на ярмарок. Батько його впродовж багатьох років, аж до війни, очолював у селі товариства “Просвіта” і “Відродження”, а 1950-го був заарештований і засуджений на 20 років за співпрацю з ОУН. Шестирічним Іван пішов до школи, а в п’ятнадцять за відмову вступати до комсомолу був виключений з 10 класу Комарнівської школи. 1961 року за участь у відзначенні 100-ліття з дня смерті Т. Шевченка, покладання тернового вінка до пам’ятника і поїздки до Канева його вперше допитували в КДБ. У цей час І. Гель познайомився з М. Горинем, а той познайомив його з І. Світличним, І. Дзюбою, В. Симоненком. Відтоді постійно перебував під наглядом спецслужб. КДБ подбало, аби І. Гель не вступив на правничий факультет Львівського університету. Лише після служби в армії він стає студентом історичного факультету ЛДУ. З другого курсу переводиться на заочне відділення і працює слюсарем на заводі. 24 серпня 1965 року, студентом 6-го курсу, був заарештований і засуджений до 3-х років таборів суворого режиму. Перебуваючи в ув’язненні, він двічі звертається до Президії ВР на захист УГКЦ, а також протестує проти переслідування інтелігенції, зокрема Валентина Мороза.

Після повернення з таборів Івану Гелю не дозволяють прописатись у Львові, він живе у Самборі, активно працюючи над самвидавом. У цей період видрукував і розповсюдив 11 книг, серед яких “Інтернаціоналізм чи русифікація?” І. Дзюби, твори В. Мороза, М. Холодного... Виступив на похоронах Алли Горської. Така його діяльність була не до вподоби спецорганам, і в січні 1972 року Івана Геля заарештовують як небезпечного рецидивіста і засуджують до 10 років таборів особливого режиму і 5 років заслання. Покарання відбував у Пермі, а заслання — в Комі АРСР.

Протестуючи проти свавілля, переслідування інакомислячих, вимагаючи надання йому статусу політв’язня, Іван Гель у

Син України До 75-річчя з дня народження Івана Геля

Іван ГЕЛЬ (17.07.1937, с. Кліцько Городоцького району Львівської області — 16.03.2011, Львів) належить до когорти видатних борців з тоталітарним комуністичним режимом, за демократію, за незалежність Української держави. Шістдесятник, правозахисник, дисидент, політик, публіцист, релігійний діяч, один із засновників Української Гельсінської Спілки, колишній радянський політв’язень. Сьогодні, вшановуючи його світлу пам’ять, ми на прикладі життя Івана Геля говоримо про непроминущу потребу патріотичного чину, боротьби в ім’я України.

травні 1976 оголошує безстрокове голодування. Після 100 днів голодування (загалом у казематах він голодував понад 300 днів) Іван Андрійович так виснажився, що з камери наглядачі виводили його попід руки.

Сьогодні видано, надруковано немало творів про боротьбу українців за своє визволення, свою державність і незалежність... Із забуття повернуто сотні, тисячі імен борців Визвольних змагань. Історична правда поступово займає належне місце в житті українців. Та ми пам’ятаємо ті часи, коли “не велено” було знати про це, тим більше — говорити, писати... Нас виховували патріотично-інтернаціоналісти на героїці чужих держав і країн, бо свої герої для нас були “ворогами народу”, а історія своєї країни підмінялася “Історією ВКПБ”. Зрештою, і поняття “своя країна” не було, а натомість був великий і могутній Союзітський Союз і такий же великий і могутній радянський народ. І коли вже здавалось, що все національне завмерло назавжди, у середовищі українців зароджується і піднімається нова могутня хвиля національного самоусвідомлення, хвиля національного пробудження. Згодом її поіменують рухом шістдесятників.

Молоді люди — письменники, журналісти, художники, студенти стають на захист рідної мови, культури, традицій, історії, за відновлення української церкви. Україну вкрила мережа самвидавної літератури. Своєрідними каталізаторами тих процесів стали твори І. Дзюби “Інтернаціоналізм чи русифікація?”, В. Мороза “Серед снігів”, М. Холодного “Крик з могили”, збірка листів М. Гориня “Листи з-за ґрат”, твори В. Симоненка, В. Стуса, Л. Костенко, І. Калинця... Цьому сприяв і самвидавський журнал “Український вісник”. І серед них гідне подиву і поваги місце займає твір І. Геля “Грані культури”. У творі гнівно викривається підступна, лукава політика комуністичної влади в Україні: суцільна русифікація, переслідування інакомислячих, пригнічення укра-

їнства. У книжці аргументовано оцінюється рух дисидентства, шістдесятників, боротьба українців за свою державність, незалежність, за свою мову і культуру, доводиться потреба організовуватись на цю боротьбу... Раїса Мороз (колишня дружина Валентина Мороза), грекиня з Маріупольщини, що переїхала до Канади, згадує: “1984 року до бібліотеки, де я працювала, з Великобританії надійшло нове видання — Степан Говерля “Грані культури”. Прізвище автора — псевдонім. Невідомий автор-в’язень радянських концтаборів, висвітлюючи національне питання в імперії на прикладі України, нарешті розставив усі крапки над “і”. Політику Москви щодо України назвав етноцидом, знекровленням української нації, намаганням перемішати й знищити її у всепоглинаючому імперському котлі, він підкреслював бажання усіх підкорених народів скинути колоніальне ярмо...Тоді я заходила перекладувати її для України через “Голос Америки”. Задум твору виник як реакція на покаяння І. Дзюби після його сенсаційно розгромної книги “Інтернаціоналізм чи русифікація?”.

Згадує Іван Гель: “Я голодував 100 днів, вимагаючи статусу політв’язня. Якось заходить кеґебіст, приносить покайну брошуру “Грані кристала” І. Дзюби та ще й знущується: “Ось, почитайте, Іване Андрійовичу, що пише Ваш соратник. Ви ж на нього молилися, тепер Ви гнієте в тюрмі, а він живе на волі. А могли б займати посаду десь на кафедрі, працювати вчителем...”. Брошура спонукала Івана Геля написати відповідь І. Дзюбі: “І так почав писати відповідь, не задумуючи довгу статтю. Але візьмусь за тему, а вона розростається в цілий розділ”.

Що особливо вражає? По-перше, як таку велику річ можна було написати в умовах табору особливого режиму. Написати, не маючи жодних засобів, пригадуючи історичні події, імена, дати, філософські, соціальні і літературні течії, яких тут повне розмаїття; утримуючи в пам’яті написане, філософськи осмислити цілі пласти подій, не збиваючись і не повторюючись? Зрештою, як зберегти і переправити написане на волю? Іван Андрійович згадує: “Після 30 днів голодування у людини живе тільки дух, і якщо людина не мала сили духу і внутрішньої сили волі, то голодування не витримала б, інакше настає смерть”. Виснаженого до межі І. Геля перевели в одиночну камеру, подалі від людських очей. Це мало свої переваги. Річ у тім, що наглядачі ходили у повстяних капцях, аби нечутно підкрастися до вічка камери і зненацька спіймати в’язня на чомусь забороненому. Але на шляху до одиночки треба було відчинити ще двоє металевих дверей, тож перш ніж наглядач зробить це і скаже своє звичне: “Ну що, Гель, ти ще не здох?”, в’язень устигав заховати написане. Писати треба було на трансформаторному папері, а “олівцем” слугував добре заточений об цементну долівку кінчик ложки. Літери треба було “писати-витискати” дрібно, весь час підточуючи “олівцев”. Написане згорталось у тоненькі,

завтовшки з сірник, трубочки, і ці трубочки Гель “замуровував” у щілинах грубо тинькованої стіни “клеєм” з розмоченого хліба і пилу з підлоги. Слід було запам’ятовувати, в якій послідовності ці “контейнери” розміщені, а потім згорнути їх в одну капсулу і якимось передати на волю. Тим важче це було зробити, що “шмони” відбувалися регулярно: обшуквали, роздягаючи, не тільки в’язнів, а й тих, хто приходив на побачення. “Я капсулу з твором Івана “Грані культури”, — розповідає Марійка Гель, — все одно вивезла попри ті роздягання і “шмонання”. Я її проковтнула, і доки не повернулася до Львова, нічого не їла”.

Почалася копітка праця над розшифровуванням написаного з капсули: розгладжувався папір, відновлювались під шестикратною лупою букви, слова, переписувались на папір... І все це в суворій таємності: при зачинених дверях, затемнених вікнах, щоб стороннє око не побачило. Зиновій Красівський, який у той час перебував на волі, сховавшись під столом, фотографував усе це на плівку, а потім через знайомих у Москві передавали за кордон. З. Красівський зумів видати за кордоном книжку привезти в Україну і передати її здивованому І. Гелю. Але то вже відбулося тоді, коли І. Гель був заступником голови Львівської обласної ради першого демократичного скликання.

Із заслання І. Гель повернувся 17 січня 1987 р. Рік жив у рідному селі, працював пастухом, поновитися в університеті не дозволили. А навесні разом із М. Горинем, П. Скачком відновлює випуск “Українського вісника”.

Я добре знав Івана Андрійовича. Не раз ми спілкувались упродовж 1990—1994 років, і пізніше, приїжджаючи до обласної у справах, зустрічався з ним, радівся в складних питаннях нелегкого періоду становлення української держави. Я любив слухати його виважені, мудрі слова. Імпонувала його безкомпромісна принципова позиція, особливо щодо національних проблем. У стосунках був толерантний, спокійний, поважав чужу думку... Одне слово, був на своєму місці в той переломний час.

І ще. Я жодного разу не чув від Івана Андрійовича ні про роки, проведені в концтаборах, ні про багаторічну дисидентську діяльність (до речі, він не любив слова “дисидент”), ні, тим більше, про подвиг написання книжки “Грані культури”. Натомість щире зізнання: “Жалію лише, що так мало, дуже мало зробив”.

Востаннє з великою доповіддю Іван Андрійович виступив до 20-річчя першої сесії Львівської обласної у квітні 2010 року на сцені Оперного театру. Уже дуже хворий, але сильний духом, він глибоко проаналізував процеси, які відбуваються в Україні, назвав причини наших негараздів. Він знав, як Україні вийти з кризової ситуації, і широко вірив, що український народ зуміє і цього разу вибратись із прірви, до якої його ведуть нинішні керманичі. Свої надії він покладав на молодець. Зрештою і про книгу “Грані культури” сказав: “Я адресував її молоді, бо був у такому стані, що вважав це, по суті, заповітом”.

17 березня 2011 р. надійшла сумна звістка — не стало Івана Андрійовича Геля, в’язня сумління, послідовного правозахисника, мудрого політика, талановитого публіциста, гідного захисника української церкви, одного із засновників УГС і НРУ. “Хто стане на його місце в лаві борців проти московських шовіністів і різних глобалістів задля утвердження в Україні українського духу й українського ладу?” — запитує Левко Лук’яненко і сам відповідає: “Є молодець, дорогий побратиме Іване, у жилах якої українська козацька кров, а не водиця! Вона завершить мету твого земного шляху і воздвигне прапор перемоги”. І хочеться вірити, що так і буде. Лише коли? Коли дивись, як зомбують цю молодець, як її виховують, бере сумнів, що станеться це найшвидше. Від нас, українців, залежить, чи скоро настане цей час.

Цей дивовижний світ кіно

Із Михайлом ІЛЛЕНКОМ зустрічаємося не вперше. Чергова наша розмова стосувалася підсумків цьогорічного фестивалю “Відкрита ніч”, оскільки Михайло Герасимович — його натхненник і президент. Фестиваль відбувся на новому майданчику — на набережній Дніпра в галереї “Арт-причал”, а також на 14 майданчиках по всій Україні. Тож ніч, коли цвіте папороть, об’єднала шанувальників молодого українського кіно від Дінця до Карпат. За підрахунками організаторів, тільки в Києві стрічки подивилися майже 2 тисячі глядачів.

Олена ШУЛЬГА

— Михайле Герасимовичу, цьогорічний фестиваль відбувся на новому для нього майданчику. Як Ви до цього ставитеся?

— Провести “Відкриту ніч” на Андріївському узвозі, як це традиційно відбувалося ще від започаткування фестивалю, останнім часом не вдається. Подільська районна в місті Києві адміністрація завжди нам сприяла, та й місце те дуже романтичне, сказати б, сакральне. Але реконструкція узвозу, та й загалом процеси, які відбуваються навколо нього, не залишають місця для кіно.

Сподіваюся, що, як і обіцяють, на Андріївському узвозі буде мистецький центр, тож фестиваль готовий до співпраці. Він може відбуватися на багатьох майданчиках водночас, тим більш, що народився саме на узвозі, на Подолі. Якщо буде два майданчики — на Андріївському й біля Дніпра — будемо дуже раді, адже більше глядачів може долучитися до перегляду.

Щодо реконструкції узвозу проблема значно глибша. Таке місто, як Київ, повинно мати мистецький вулкан, і Андріївський узвіз перший на черзі, позбавляти його цього — не просто велика помилка, це злочин. Вважаю, що на вулиці від Андріївської церкви і нижче слід залишити і театри, і художні галереї, й майстерні, й музеї, і меморіальні квартири, і кіно. Тоді це буде справді мистецький центр.

Наскільки знаю, узвіз означає не рух униз, а рух угору. Хай би ця вулиця була таким собі фунікулером театралам, акторам, художникам, кінематографістам — для їхнього професійного зростання, для руху до вершин. Позбавляти цього мистецький світ — великий гріх тим, хто це робить.

— Якщо була цього року конкурсна програма? В одному з видань читала, що слабка. Чи глядачі згодні з цим?

— Насправді програма була хороша. Щороку різні видання пишуть, що стрічки, показані на фестивалі, були погані, але згодом вони завойовують призи міжнародних кінофестивалів. Глядачі іншої думки — вони довели це своєю присутністю на майданчику до світанку. Хай пишуть. Ми свою справу знаємо.

Останнім часом студенти нашого університету імені І. Карпенка-Карого, який традиційно готує фахівців для українського кіно, беруть активну участь у фестивалі. А українське кіно має свої прикмети. Воно не перетворилось на космополітичну жуйку, а залишає за собою ознаки, які глядач розпізнає з перших кадрів. Ці ознаки різні: історичний, політичний, фольклорний контекст, мелос і зокрема мова. Тут зазначу, що мова — не перша ознака національного кіно, бо бувають фільми без жодного слова, але сумнівів у національній на-

лежності не виникає. Бувають стрічки п’ятьма мовами, як “Той-ХтоПройшовКрізьВогонь”, але її ідентифікують як українську. Найважливіше, який у фільмі імпульс і що автор хотів сказати, а не звідки родом режисер. Я, наприклад, народився в Москві, але мене не можна назвати російським режисером, хоч знімав за Чеховим і Гоголем. Щоразу треба конкретизувати свої наміри.

Мені щороку подобаються у конкурсній програмі якісь фільми більше, якісь менше. Традиційно (і це дуже сумно) звучала критика не загальна, а конкретна. На жаль, у тематиці багато депресивного матеріалу. Із цим треба боротися, бо глядач більше не хоче негативу. Це нав’язаний стереотип, що в нас сльозогінна історія, і депресивне кіно — схема, яка, хоч як прикро, прижилася. Із цим треба прощатися, якщо ми хочемо глядацьких симпатій. Не можна годувати глядача сльозогінними жанрами, бо він просто не піде на таке кіно. За підсумками голосування глядачів на фестивалі впевнено можна сказати, що вони симпатизують тим стрічкам, де менше негативу, безвиході тощо. Глядачі прагнуть оптимістичного кіно. І глядацькі симпатії не збігаються з рішенням журі.

— А Ви згодні з його рішенням?

— Із великою повагою ставлюся до журі. Мені цікаві ці люди, їхні погляди й міркування, які я почув, ціню внесок кожного в нашу спільну справу. Та цього року з їхнім рішенням не згоден — в мене інші пріоритети.

Участі в засіданні журі не беру і не маю впливу на його рішення. Можу лише надати деякі відомості про авторів. Наприклад, знаю режисера, який одержав головний приз, і можу сказати, що Мирослав Ладик дуже цікавий як фахівець. У нього були фільми, які високо оцінюю, вище, ніж той, що його він подав на фестиваль. Не впевнений, що крок, який Мирослав зробив у бік алегоричного кіно, захопить глядача. Фільми, які він знімав раніше, на мій погляд, вартісніші, наприклад картина “Жінки самотні не бувають” — дуже серйозна і красива драматична історія про жіночу долю.

Полеміка в кінематографі загострилася на дилемі: або ми робимо арт-хауз для вузького кола — красивий, талановитий, ефектний, або повертаємося обличчям до глядача і намагаємося відповісти на його актуальні запити. Адже тепер усі події — чи на Майдані, чи на сходах Українського дому — відбуваються паралельно з кіно, не впливаючи на нього. Ми краще знаємо, як живуть у Нью-Йорку чи Москві, ніж у нас.

Упевнений, що без любові глядачів кінематограф приречений. Адже глядачі “голосують” гаманцем, і без їхньої фінансової підтримки неможливе відтворення кіно. А щоб воно відбувалося, треба, щоб глядачі полюбили

стрічку і щоб наші герої стали їхніми кумирами.

— Глядачі полюбили Вашого Івана Доценка, але чи окупилася картина “ТойХтоПройшовКрізьВогонь”?

— Математично доведено, що з нашою кількістю кінотеатрів і в умовах окупації іноземним кіно, коли угоди про прокат фільму укладено далеко наперед, нам дуже важко в ті кінотеатри потрапити. Український фільм нині не має шансів окупитися. “ТойХтоПройшовКрізьВогонь” поставив рекорд за 20 років: із 16 мільйонів затрачених він повернув два. Цю стрічку хотіли дивитися, але плани перегляду кінотеатрів розписано, і власники не можуть посунути американські фільми для того, щоб поставити у план український, бо це може спричинити санкції. Та й не всі хочуть. Богдан Батрух, керівник мережі “Кінопалац”, повірив у наш фільм і розповсюдив його дуже активно. Інші мережі поставилися до стрічки прохолодно. А там, де фільм запустили, через укладені раніше угоди сеанси були в незручний для глядача час, а вечір віддано закордонним фільмам. Якби не ці угоди, стрічка зібрала б набагато більше.

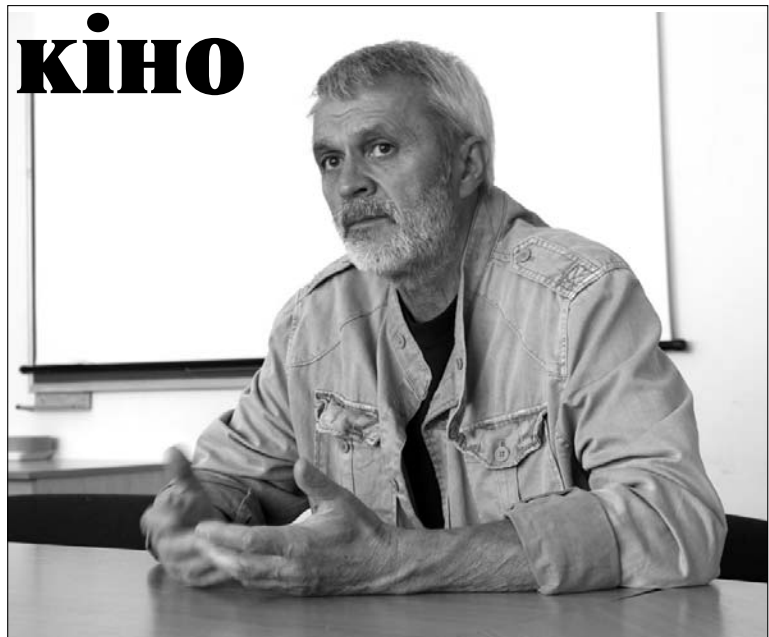
— І немає жодної надії змінити ситуацію?

— Є надія на те, що з’являтимуться талановиті картини, на які глядач ходитиме, і тоді комерсантам-посередникам буде вигідно ставити їх у прокат. Є надія змінити чинні закони, які гарантують іноземному виробникові наш ринок, а вітчизняного виробника відсувають. Якщо комерсанти зрозуміють, що люди хочуть дивитися наше, то тиснутимуть на законодавців. Я романтик, але вірю, що це можливо.

Попри все, в кіно незбагненна логіка. Конкуренція в кінематографі не лінійна — тут роль відіграє талант. Свого часу це довели “Тіні забутих предків” Сергія Параджанова. Тож те, що кажу про появу конкурентного кіно, цілком реальне. Річ не лише в корупційності в цій системі, яка не дає нашому кінематографу піднятися: це креативна конкуренція, в ній бувають несподіванки. Але для цього треба, щоб автори захотіли зробити глядача своїм спільником. Доки ми годуємо глядача хорошим кіно-артом, нічого не вийде. Потрібні глядацькі жанри: комедія, мелодрама, детектив, де є погляд на сучасність, громадянська позиція, за формулою “Ми для нас про себе”. Таку формулу ми застосували до стрічки “ТойХтоПройшовКрізьВогонь”, і вона виправдала себе.

— За такою формулою плануєте стрічку за Шевченком?

— Саме так. Вірш Тараса Шевченка “У тієї Катерини хата на помості...” так наближається до сьогодення, що дуже спокусливо перекинути місток. За обсягом він невеликий, але там такі лінії долі, що пройти ними дуже

цікаво. Пропоную підхід, що вірш буде дослівно екранізовано — не за мотивами. Крім цього, буде біографія героїв, передмова, післямова. Це буде історія, яка виходить на сьогодення і зможе дуже добре резонувати, і не лише в Україні. 2014-й — рік 200-ліття із дня народження Тараса Шевченка, і до цього буде прикута увага всього світу.

Прикро, що за 50 років не було екранізовано жодного твору Шевченка. Маю на увазі повнометражні стрічки. Виняток — фільм “Капітанша” 1987 року. А півстоліття бойкоту Шевченка можна розглядати з різних боків: драматизувати або трактувати як випадковість. Його героям не дають голосу. Цей борг перед національним генієм розглядаю як державний, бо треба було кілька років тому оголосити конкурс й екранізувати максимально багато творів. Сили для цього є, бажання й таланти також.

Сьогодні ситуація виняткова. Якщо цей фільм із якихось причин зупиниться, ми прийдемо до ювілею Тараса Шевченка з порожніми руками.

Ідею нашого фільму підтримало Державне агентство України з питань кіно, затвердило його в плані. Це означає, що держава підтримує фінансово, половину витрат готові взяти на себе спонсори (такі умови виробництва фільмів за держзамовленням — 50х50). Тож збираємо гроші, шукаємо спонсорів — ми готові співпрацювати. Потрібні великі кошти, бо хочеться зробити картину на високому рівні й щоб на 200-річчя вона вийшла на максимальну кількість екранів. Коли йдеться про гроші, я стаю забобонним. Якщо вони вчасно надійдуть, ми встигнемо все зробити.

Починав роботу над фільмом “ТойХтоПройшовКрізьВогонь” з дуже широкою вітриною до глядача, щоб та вітрина віддзеркалила сучасника.

За підсумками фестивалю “Відкрита ніч” 13 липня на “Арт-причалі” відбулася церемонія вручення призов. Організатори подякували причетним за співпрацю, зазначивши, що без кожного з них такий масштабний захід на високому рівні провести було б неможливо. Виконавчий продюсер Пилип Ілленко вручив призи переможцям.

Підбиваючи підсумки голосування глядачів на всіх майданчиках, Михайло Ілленко сказав, що вони не збігаються з рішенням

журі. У різних містах глядачі вподобали різні фільми, але фаворити все-таки були. Цікаво, що стрічку, яку журі визначило як найкращу, глядачі поставили тільки на десяте місце, а приз глядацьких симпатій дістався режисерці Олені Потьомкіній за анімаційний фільм “Чистий”. Помітила аудиторія й картину “Перше побачення” Андрія Павлюка. Дякуючи, молодий режисер сказав: “Це перший фестиваль, у якому беру участь. Приз розглядаю як аванс і на наступну “Відкриту ніч” намагатимусь зробити ще кращий фільм”.

Народний депутат України, голова Полтавського обласного об’єднання ВУТ “Просвіта” і натхненник фестивалю “Відкрита ніч” у Полтаві Микола Кульчинський зазначив: “На нашому майданчику цілу ніч було глядачів із 200, і не хотіли розходитися. Дивилися дуже уважно, бо короткий метр — особливе мистецтво. Те, що я побачив, засвідчує, що автори дивляться вглиб речей і суспільних явищ, мислять, узагальнюють.”

Глядацькі симпатії полтавців завоював фільм “Хуліган” Василя Білика, тобто наші глядачі також не згодні з журі.

Спасибі вам за фестиваль, приїжджайте у Полтаву на гастролі, завжди будемо вам раді”.

Куратор галереї “Арт-причал” Олександр Ктиторчук поділився враженнями від фестивалю: “Люди, які хочуть творити, завжди знаходять одне одного, роблять усе для того, щоб реалізувати свої задуми. Місце, де ми зараз перебуваємо, — це прохід під мостом, бо перша його опора стоїть на березі. Тут фактично був смітник — шприци, пляшки і всілякий не потріб. Бували люди відповідних категорій. Щоб зробити з цього місця галерею, ми вивезли сміття, відмили тут усе, і ті люди пішли самі. Більше нічого не змінювали — залишили малюнки на стінах, закрили і повісили ферми.”

Коли сюди прийшов Михайло Ілленко із пропозицією зробити фестиваль, мені ця ідея дуже сподобалася. Тієї ночі була дивовижна позитивна енергетика. Недарма кажуть, що в ніч проти Івана Купала цвіте папороть. Коли збирається багато людей і вони об’єднані якоюсь ідеєю, — це надихає. Тож і надалі співпрацюватимемо з “Відкритою ніччю” та й з іншими мистецькими проектами.

Вірю, що про режисерів, які брали участь у фестивалі, ми невдовзі почуємо, їхні імена звучатимуть у світовому кінематографі”.

Сучасні герострати

Юрій СТАДНИЧЕНКО,
пенсіонер, м. Київ

Не встигли кияни захистити Пейзажну алею, як на Андріївському узвозі разом із трьома будинками, зведеними наприкінці 70-х років минулого століття, було зруйновано і один історичний. Обіцянкам руйнівників відновити його не йму віри, бо 24 квітня цього року телеканал ICTV повідомив, що суд визнав скоєне на Узвозі законним...

Дивно, що, приділяючи стільки уваги Андріївському узвозу, громадськість столиці не згадує про проблеми вулиці Петра Конашевича-Сагайдачного (назви вулиць, бульварів, площ і т. ін. подаю у сучасному варіанті). Бурхливу реакцію викликало лише руйнування вищуканого будинку архітектора Миколи Казанського. Між тим, донедавна саме ця вулиця, **єдина у Києві**, зберігалася абсолютно такою ж, якою була сто й більше років тому. Та ось знесли двоповерховий будинок № 17 і на його місці спорудили значно вищу від нього будівлю банку “Родовід”, чим закрили вид на Андріївську церкву. Знамениті кондитерські Балабухів, звідки ласощі відправлялися на імператорський стіл до Петербурга, оточили забігайлівками. Праворуч від входу до фунікулера з’явився готель “Рів’єра”, ліворуч — будинок під вивіскою “Astrum. Інвестиційний менеджмент”. А на розі вул. Сагайдачного та Володимирського узвозу — саме на тому місці, де був будинок М. Казанського, — будується хмарочос. Мистецтвознавці стверджують: якщо він матиме передбачену проектом кількість поверхів, то тим, хто дивитиметься на пам’ятник князю Володимиру, здаватиметься, що він встановлений на даху цього хмарочоса. Окрім будинку № 17 на цій вулиці знесено ще не менше двох споруд. Багато будинків вкриті сітками — “осучаснюються”. За рік-два вулиця стане НЕВПІЗНАННОЮ!

На Поштової площі, колись одній із найпривабливіших у місті, біля одного пам’ятника техніки, млина Бродського, знесли другий — Дизельно-моторну станцію, побудовану за проектом відомого архітектора О. Вербицького, й звели величезний гранд-отель “Київ”. Днями на площі розпочали спорудження... естакади.

Якийсь нувориш намагається захопити розташований на ще одній площі — Контрактовій — Гостиний двір, споруджений 1809 року за проектом архітектора Л. Руски і відреставрований у радянські часи за проектом архітектора Валентини Шевченко.

І це коїться лише на одній вулиці та двох прилеглих до неї площах. **Але те саме відбувається на всій території історичної частини Києва!**

На проблему спотворення історичного обличчя нашого міста, нищення його неповторної атури пропоную подивитися й з такого боку.

1982 року святкувалося 1500-річчя Києва. Подарувати киянам щось краще за новий музей “вождя світового пролетаріату” совєцькі партайгеноссе й гадки не мали. Хоча посеред Хрещатика скульптура Леніна була домінуючою на монументі Жовтневої революції, а в кінці вулиці (на розі з бульваром Шевченка) Ілліч і досі “красується” на “особистому” пам’ятнику. “То чому ж, — міркували владоможці, — ніщо не нагадує про вождя на початку вулиці? Адже він має бути скрізь!” Для втілення епохальних задумів (чи то задухів) знесли готель “Європейський”, збудований 1951 року за проектом Олександра Беретті-молодшого, сина. Коли родина цих італійських за походженням архітекторів потрапила до Києва, то так закохалася у місто, що прожила у ньому до кінця своїх днів і залишила чималий спадок: за їхніми проектами збудовані головний корпус Київського університету, будівлю 1-ї київської гімназії (зараз — жовтий корпус того ж університету), будинок Київського дворянського губернського

зібрання (цей будинок і сусідній знищили у 70-ті роки ХХ ст. й на звільненій території звели Будинок профспілок — сталон архітектурного жлобства), Інститут шляхетних дівчат (нині — Міжнародний центр культури та мистецтв) й чимало іншого. А ще три роки тому на одному з чотирьох одно- та двоповерхових будиночків, що розташувалися у кварталі бульвару Шевченка між вулицями М. Пирогова та М. Коцюбинського, висіла меморіальна дошка: “Садиба архітектора О. Беретті. Охороняється державою. Пошкодження карається законом.” Ані дошка, ані закон не врятували: замість того, аби садибу відреставрувати і відкрити в ній музей архітекторів Беретті, в уже незалежній Україні усі згадані будинки знесли, й зараз там завершується будівництво готельно-офісного центру.

У 80-ті роки минулого століття на вул. Володимиро-Либідській знищили будинок, у якому народився і провів дитячі та юнацькі роки видатний художник Казимир Малевич, чий “Чорний квадрат” відомий у всьому світі, й звели житлову дев’ятиповерхівку. А в наш час біля театру ім. Лесі Українки з боку вул. Пушкінської знесли два будинки, в одному з яких упродовж шести років жив і працював видатний український письменник Іван Нечуй-Левицький, і спорудили натомість 4-поверхову забігайлівку під претензійною назвою “Дом Бергонье” (французький підприємець Огюст Бергонье у ХІХ ст. звів ту будівлю, у якій з 1926 року працює театр ім. Лесі Українки).

За совєцьких часів на Софійській площі зруйнували будинок у стилі українського бароко, автором проекту якого був архітектор С. Альошин, і на його місці збудували житловий шестиповерховий. А нині киян не інформують про те, що відбувається із накритим сіткою двоповерховим будинком, з балкона якого 22 січня 1918 року М. Грушевський зачитав ІV Універсал Центральної Ради, яким Україна проголосувалася незалежною державою.

У 70-ті роки минулого століття на Європейській площі більшовики демонтували Будинок слов’янського хору (попри те, що саме у ньому 1919 року відбувся Установчий з’їзд комсомолу України), і за деякий час кияни та гості міста мали змогу милуватися “чарівною” спорудою готелю “Дніпро” й порівнювати її з будівлею навпроти — колишнім будинком Київського губернського купецького зібрання (архітектор В. Ніколаєв), а нині — Національною філармонією України.

Три роки тому на вул. Червоноармійській знесли три історичні будинки, в одному з яких упродовж кількох років жив і працював видатний єврейський письмен-

ник Шолом Алейхем. Зараз на місці однієї з будівель стирчить модерна споруда “Укргазбанк”, майданчики із-під ще двох поки що “гуляють”.

Цей перелік безкінечний. Адже нищення історичного Києва триває! Безнастанно! Щомиті! У місті не залишилося жодної давньої місцини, по якій би не пройшов брудний чобіт вандала. **Якщо ми цього не зупинимо, то невдовзі історичний Київ залишиться лише у спогадах, на світлинах та малюнках!**

А починати, вважаю, слід з наступного: головний майдан країни — Майдан Незалежності конче необхідно зареєструвати у Книзі рекордів Гіннеса (кажу це без краплі іронії) як єдиний у світі центральний майдан держави, з якого владоможці свідо й послідовно прибрали все, геть усе, що залишили у спадок предки. Нехай світ побачить, хто у нас править бал!

Наразі бодай побіжно поглянемо на те, що відбувається з будівлями, які вандала не встигли знищити.

У Києві є два палаци — Маріїнський, у якому навіть у найстрашніші для українського народу 30-ті роки ХХ ст. працювали музеї, та Кловський. Прийшовши до влади, В. Ющенко у першому з них побажав розмістити свою резиденцію. Відтоді щорічно на реставрацію виділяються шалені кошти, які зникають, мов у прірву. А кінця-краю реставрації не видно. З другого, Кловського, шість років тому “попросили” Музей історії Києва й оселили там Верховний суд. Музею ж міста, якому понад півтори тисячі років, милостиво надали “парник” біля Театру російської драми, проти будівництва якого активно виступала громадськість.

В останні дні перебування при владі Л. Кучма видав указ, згідно з яким у “Будинку з химерами” В. Городецького (вул. Банкова) мали розмістити музей (не прига-

дую, який саме). Та “з ласки” В. Ющенка архітектурна перлина функціонує як Будинок прийомів високоповажних закордонних гостей...

У приміщенні 1-ї київської гімназії (бульв. Шевченка, 18), яку закінчував автор гімну України Павло Чубинський, — проданий у приватні руки “Укртелеком”. Будівлю ще однієї колишньої гімназії (поруч із театром ім. І. Франка), де навчався легендарний танцівник та хореограф Сергій (Серж) Лифар, який протягом 25 років керував балетом паризької Гранд Опера, захопило публічне акціонерне товариство “Київенерго”.

У Контрактовому домі на Контрактовій площі, де свого часу виступали великий угорський композитор та піаніст Ференц Ліст, брати Венявські, італійська співачка А. Каталани та багато інших, з комфортом облаштувалася Всеукраїнська міжбанківська валютна біржа.

Ще один будинок Олександра Беретті (вул. Володимирська, 35), де під орудою Михайла Грушевського працювала розгромлена більшовиками Історична секція Всеукраїнської академії наук, “окупувала”... СБУ.

У загребущих приватних пазурах опинилися “Замок Річарда Левове Серце” на Андріївському узвозі та “Будинок барона” на розі вулиць Ярославів Вал та М. Лисенка.

У цивілізованих країнах такі будівлі перетворюють на музеї та інші заклади культури. А у нас безсовісно обкрадають людей, не даючи їм доторкнутися до своєї історії, відродитися під її життєдайними променями.

Багато споруд в історичній частині столиці продані приватним особам. Продавали нишком, не беручи з нового власника ні зобов’язання відреставрувати придбаний будинок (як це неодмінно робиться у цивілізованих країнах), ні обіцянки бодай зберегти його. Варто лише глянути на будинок видатного конструктора гвинтокрилів Ігоря Сікорського (вул. Ярославів Вал, 15-6), як відразу розумієш: власник тільки й чекає, коли будівля врешті завалиться й на її місці можна буде спорудити черговий хмарочос.

Сучасні герострати їздять світом, бачать на власні очі, як дбайливо ставляться там до спадщини предків, як пишуться нею, як захоплюють ці скарби туристів. То чому ж наші скоробагачки так ненавидять власну культуру, свій народ? **Оце і є найголовніша, визначальна причина наших лих!**

Руйнування історичного середовища та його спотворення — один із найдієвіших способів позбавлення народу його історичної пам’яті!

У Конституції України (стаття 54) чітко зазначено, що культурна спадщина охороняється законом. Законом “Про охорону культурної спадщини” передбачено, що той, хто завдасть шкоди пам’ятці історії чи культури або їхнім охоронним зонам, зобов’язаний відновити їх до попереднього стану, а за неможливості цього — відшкодувати завдані збитки.

Чи дотримуються у нас законів? Питання риторичне.

